

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу
Інститут економіки і менеджменту
Кафедра економіки

КОНКОЛЬНЯК МАРТА АНДРІЙВНА

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Удосконалення кредитування суб'єктів підприємницької діяльності
банківськими установами

Спеціальність: 051 - Економіка
Магістерська програма – Бізнес-економіка

Конкольняк Марта Андріївна

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник Бережницька Уляна Богданівна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Бережницька У. Б.

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Рецензент

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Івано-Франківськ - 2022

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут економіки і менеджменту

Кафедра Економіки

Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр

Напрямок підготовки Бізнес економіка

(шифр і назва)

Спеціальність: 051 - Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки

« ____ » _____ 20 ____ року

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ

Конкольняк Марти Андріївни

1. Тема роботи: “Удосконалення кредитування суб’єктів підприємницької діяльності банківськими установами”

Назва етапу магістерської роботи	Термін виконання етапу роботи
ВСТУП	04.10.2022
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА АНАЛІЗУ КРЕДИТУВАННЯ СУБ’ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ 1.1 Економічна сутність, принципи та значення кредиту	11.10.22

<p>1.2 Класифікація факторів, що впливають на ефективність надання кредитних послуг.</p> <p>1.3 Механізм забезпечення банками потреб у кредитних ресурсах суб'єктів підприємництва</p> <p>1.4 Методи аналізу кредитоспроможності суб'єктів господарської діяльності</p> <p>Висновки до розділу 1</p>	
<p>РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СТАНУ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА</p> <p>2.1 Загальна характеристика та особливості діяльності АТ АКБ «Львів»</p> <p>2.2 Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності АТ АКБ «Львів»</p> <p>2.3 Аналіз структури кредитного портфеля АТ АКБ «Львів»</p> <p>2.4 Порівняльний аналіз методичних підходів банківських установ до визначення та оцінки кредитоспроможності позичальника</p> <p>Висновки до розділу 2</p>	01.11.22
<p>РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ</p> <p>3.1 Напрями удосконалення кредитної діяльності комерційних банків</p> <p>3.2 Запровадження нової методики аналізу кредитоспроможності позичальників - суб'єктів підприємницької діяльності</p> <p>3.3 Обґрунтування методу визначення розрахункового кредитного ліміту для бізнес-структур АТ АКБ «Львів»</p> <p>Висновки до розділу 3</p>	9.11.22
<p>ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ</p>	04.12.22

Студентка групи

ЕКМ-21-1

Конкольняк Марта

Керівник роботи

доц. каф.

Бережницька Уляна

РЕФЕРАТ

Магістерська робота містить 85 сторінок, 14 таблиць, 51 рисунок, перелік джерел і посилань із 49 найменувань і 1 додатку.

Умови та стан розвитку національної економіки демонструють наявність проблем, які пов'язані з недостатнім кредитним забезпеченням підприємництва. Якісне та доступне кредитне забезпечення суб'єктів господарювання є дієвим способом виходу економіки із кризи. Розвиток економіки України сповільнюється нестачею грамотно сформульованих та ефективних програм розвитку і фінансової підтримки реального сектору економіки. Зростання ролі кредиту, як одного з основних чинників стимулювання розвитку матеріального і нематеріального виробництва проявляється в різних аспектах. Особливо ці питання загострюються в умовах воєнного часу, коли більшість суб'єктів господарювання перебувають на межі виживання чи банкрутства.

Об'єктом дослідження є система кредитування суб'єктів підприємницької діяльності банківськими установами.

Предметом дослідження є процеси та засади організації кредитування суб'єктів підприємницької діяльності комерційними банками.

У роботі досліджено теоретичні основи формування та організації механізму кредитування суб'єктів підприємницької діяльності банківськими установами в Україні.

КРЕДИТУВАННЯ, КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ, КРЕДИТНА ПОЛІТИКА, КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ, КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, ПОЗИЧАЛЬНИК, КРЕДИТОР, КРЕДИТНИЙ ЛІМІТ.

ABSTRACT

The master's thesis contains 85 pages, 14 tables, 51 figures, references from 49 titles and 1 appendice.

The conditions and state of development of the national economy demonstrate the presence of problems associated with insufficient credit provision for entrepreneurship. High-quality and affordable credit provision of business entities is an effective way to get the economy out of the crisis. The development of Ukraine's economy is slowed down by the lack of competently formulated and effective development programs and financial support for the real sector of the economy. The growing role of credit as one of the main factors in stimulating the development of material and non-material production is manifested in various aspects. These issues are especially acute in wartime conditions, when most economic entities are on the verge of survival or bankruptcy.

The object of the study is the system of lending to business entities by banking institutions.

The subject of the study is the processes and principles of the organization of lending to business entities by commercial banks.

The paper examines the theoretical foundations of the formation and organization of the lending mechanism of business entities by banking institutions in Ukraine.

LENDING, CREDIT MECHANISM, CREDIT POLICY, CREDIT CAPACITY, CREDIT PORTFOLIO, BORROWER, LENDER, CREDIT LIMIT.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА АНАЛІЗУ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ	
1.1 Економічна сутність, принципи та значення кредиту.....	12
1.2 Класифікація факторів, що впливають на ефективність надання кредитних послуг.....	18
1.3 Механізм забезпечення банками потреб у кредитних ресурсах суб'єктів підприємництва	22
1.4 Методи аналізу кредитоспроможності суб'єктів господарської діяльності	26
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СТАНУ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА	
2.1 Загальна характеристика та особливості діяльності АТ АКБ «Львів».....	34
2.2 Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності АТ АКБ «Львів».....	42
2.3 Аналіз структури кредитного портфеля АТ АКБ «Львів»...51	
2.4 Порівняльний аналіз методичних підходів банківських установ до визначення та оцінки кредитоспроможності	

					МР.Екм –99.00.000 ПЗ			
ПОЗИЧАЛЬНИКА.....	59							
Змн.	Лист	№ докум.	Підпис	Дата				
Розроб.	КонкольніакМ.				«Удосконалення кредитування суб'єктів підприємницької діяльності банківськими б установами»	Літ.	Арк.	Акрушів
Перевір.	Бережницька						6	
Реценз.	.					ІФНТУНГ, Екм-21-1		
Н. Контр.								
Затверд.								

Висновки до розділу 2.....64

**РОЗДІЛ 3. ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ**

3.1 Напрями удосконалення кредитної діяльності комерційних банків.....67

3.2 Запровадження нової методики аналізу кредитоспроможності позичальників - суб'єктів підприємницької діяльності.....72

3.3 Обґрунтування методу визначення розрахункового кредитного ліміту для бізнес-структур АТ АКБ «Львів»....76

Висновки до розділу 3.....80

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....82

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА.....88

ДОДАТКИ.....93

Змн.	Лист	№ докум.	Підпис	Дата	МР.Екм –99.00.000 ПЗ			
Розроб.		КонкольніакМ.			«Удосконалення кредитування суб'єктів підприємницької діяльності банківськими 7 установами»	Літ.	Арк.	Акрушів
Перевір.		Бережницька					6	
Реценз.		.				ІФНТУНГ, Екм-21-1		
Н. Контр.								
Затверд.								

ВСТУП

Стан розвитку національної економіки демонструють наявність проблем, які пов'язані з недостатнім кредитним забезпеченням підприємництва. Якісне та доступне кредитне забезпечення суб'єктів господарювання є дієвим способом виходу економіки із кризи. Розвиток економіки України сповільнюється нестачею грамотно сформульованих та ефективних програм розвитку і фінансової підтримки реального сектору економіки. Зростання ролі кредиту, як одного з основних чинників стимулювання розвитку матеріального і нематеріального виробництва проявляється в різних аспектах. Особливо ці питання загострюються в умовах воєнного часу, коли більшість суб'єктів господарювання перебувають на межі виживання чи банкрутства.

Кредит, з однієї сторони, допомагає розв'язати проблему нестачі фінансових ресурсів, з іншої - дохідного вкладення заощаджених чи вільних коштів. Застосування даного засобу допомагає підвищити рівень рентабельності підприємства, забезпечити безперервність виробництва, модернізувати виробничі потужності і впроваджувати інновації.

Банківський кредит в умовах обмеженості фінансових ресурсів та невисокого рівня розвитку національного фінансового ринку, має стати тим потужним важелем впливу, який допоможе розвиватися підприємствам, прискорить впровадження інновацій та результатів науково-технічного прогресу, стимулюватиме виробництва і сприятиме кругообігу виробничих фондів.

У зв'язку з останніми військово-політичними подіями у нашій державі та скрутним економічним становищем чимало українців зустріли

війну в статусі боржників за кредитними угодами. Після задоволення першочергової потреби в умовах війни — особистої безпеки, як комерційним банкам, так і суб'єктам господарювання приходиться виходити із кризового становища та йти на зустріч один одному, щоб налагодити свій фінансовий стан і належним чином планувати своє майбутнє в умовах підвищеного ризику та невизначеності.

Таким чином, зростання ролі і забезпечення доступу до кредитних ресурсів для суб'єктів господарювання пов'язане з вдосконаленням умов кредитування, підвищенням ефективності діяльності фінансово-кредитних інституцій, розширення доступу до кредитів на ринку кредитних послуг, що й зумовлює актуальність досліджуваної тематики в сучасних умовах господарювання.

Огляд літератури з теми дослідження. Питання щодо визначення напрямів удосконалення кредитування суб'єктів підприємницької діяльності банківськими установами досліджували провідні та вітчизняні науковці, зокрема Трахтенберг І.А., Ямпільський М.М., Шенгер Ю.Є., Богачевський М.Б., Іконніков В.С., Бабічева Ю.О., Панова Г.С., Ямпольський М. М., Ричаківська В. А., Табачук Г.М., Грудзевич Я.А., Алексєєв С.М., Марцин В.С., Гуцал І.С., Вінник О.М., Васкіс О.П., Івасів, Б.С., Терес А.В., Коваленко В. В. та інші.

Метою роботи є розробка та обґрунтування заходів підвищення ефективності кредитування суб'єктів підприємницької діяльності банківськими установами задля активізації розвитку бізнесу, фінансового сектору безпосередньо й національної економіки загалом.

Окремими завданнями для досягнення цієї мети є:

- 1) дослідити основні теоретико-методичні засади організації процесу кредитування суб'єктів підприємницької діяльності комерційними банками;

2) здійснити класифікацію факторів, що впливають на ефективність надання кредитних послуг;

3) проаналізувати методи аналізу кредитоспроможності суб'єктів господарської діяльності;

4) з'ясувати механізм забезпечення банками потреб у кредитних ресурсах суб'єктів підприємництва;

5) провести аналіз та оцінку стану кредитування суб'єктів підприємництва на прикладі АТ АКБ «Львів»;

6) здійснити порівняльний аналіз методичних підходів банківських установ до визначення оцінки кредитоспроможності позичальника і запропонувати заходи удосконалення;

7) запропонувати напрями та заходи підвищення ефективності кредитування суб'єктів підприємницької діяльності банківськими установами.

Об'єктом дослідження є система кредитування суб'єктів підприємницької діяльності банківськими установами.

Предметом дослідження є процеси та засади організації кредитування суб'єктів підприємницької діяльності комерційними банками.

Методи дослідження. Методологічну основу магістерської роботи склали методи емпіричного дослідження - спостереження та порівняння; логічного узагальнення та абстрагування; методи засновані на емпіричному і теоретичному рівнях – аналіз і синтез, індукція та дедукція; методи фінансово-економічного та статистичного аналізу. Сукупність цих методів забезпечили ефективне проведення аналізу тематики магістерської роботи.

Теоретична основа дослідження: базові положення фінансово-економічної теорії з питань взаємодії фінансових установ та суб'єктів підприємницької діяльності у напрямку кредитування.

Правову основу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти з питань регулювання кредитної політики банків, закони

України щодо врегулювання відносин фінансових установ та суб'єктів господарювання.

Інформаційну базу магістерського дослідження склали законодавчі та нормативні акти України, інформація з мережі Інтернет, офіційні форми звітів та аналітичних матеріалів АТ АКБ "Львів".

Наукова новизна одержаних результатів. Найбільш важливі наукові результати, що визначають наукову новизну дослідження, полягають у наступному:

- проведено класифікацію факторів, що впливають на ефективність надання кредитних послуг;
- здійснено порівняльний аналіз методичних підходів банківських установ до визначення та оцінки кредитоспроможності позичальника
- виокремлено ефективні та актуальні напрями удосконалення кредитної діяльності комерційних банків;
- розроблено пропозиції щодо запровадження нової методики аналізу кредитоспроможності позичальників - суб'єктів підприємницької діяльності.

Практичне значення роботи. Розроблені в ході дослідження напрями удосконалення кредитної взаємодії комерційних банків та суб'єктів господарювання можуть бути використані для вдосконалення кредитної політики банків, зокрема у напрямі здійснення аналізу кредитоспроможності потенційних позичальників банку.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань на джерела. Загальний обсяг магістерської роботи складає 85 сторінок, робота містить 14 таблиць, 51 рисунок, 1 додатку, перелік посилань на джерела включає 49 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА АНАЛІЗУ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ

1.1 Економічна сутність, принципи та значення кредиту

В Україні вкрай актуальним постає питання активізації банківської діяльності стосовно задоволення фінансових потреб суб'єктів підприємницької діяльності, оскільки розвиток цього сектору є одним з визначальних факторів зміцнення економіки країни в цілому. Застосування банківського кредиту є важливою ланкою механізму функціонування ринкової економіки, а також сприяє вирішенню фінансових проблем, пов'язаних із забезпечення безперебійної та стабільної роботи підприємств різних галузей економіки, зокрема малого і середнього бізнесу.

Трактування поняття «кредит» як економічної категорії різниться в залежності від поглядів вчених-економістів щодо його ролі та значення у загальноекономічних процесах, що представлено в рисунку 1.1.

Узагальнюючи дані трактування можна дійти висновку, що у іноземній літературі акцент робиться на створенні кредитом додаткових можливостей для розвитку підприємств, формування яких можливе лише при умові наявності довіри між суб'єктів кредитних відносин один до одного [6, с. 325].

Проте Г.В. Сідор справедливо зазначає, що таке пояснення сутності кредиту ґрунтується лише на довірі щодо повернення кредиту, тобто зводиться до «продажу або купівлі, що супроводжується обіцянкою здійснити оплату пізніше» [10, с. 263].

І.А.Грахтенберг [103, с. 125]

Форма руху позичкового капіталу

М.Б.Богачевський [2, с.35]

Форма руху позичкового капіталу, що супроводжується невиробничим використанням залучених коштів

Ю.Є. Шенгер [3, с. 29.]

- Форма розпорядження державою, громадськими фондами, з метою розвитку економіки, що виражається в плановому зворотньому перерозподілі грошових коштів, обумовленому постійно відновлюючимся кругообігом коштів господарства

Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" [4]

- Кошти та матеріальні цінності, які надаються резидентами або нерезидентами у користування юридичним чи фізичним особам на визначений термін і під відсоток

Г.С. Панова [5, с.67]

- Кредит проявляє свою сутність, з одного боку у вигляді сукупності економічних відносин з приводу зворотного руху вартості, а з іншого - у вигляді позики або позики товарів або грошових коштів

В.В.Лаптев,
В.Ф. Кузьмін [6, с. 78]

- Суспільні відносини з акумуляції грошових коштів і надання їх у розпорядження госпорганів на умовах повернення та ціну, яке передбачено, організовано та врегульовано нормами права

Ю.О.Бабишева,
О.В.Трохова [7, с.38]

- Відносини між кредитором і позичальником з надання першим останньому певної суми грошових коштів на умовах платності, строковості і поворотності

В.С. Іконніков [8, с. 54]

- Форма грошових економічних відносин, акумуляція тимчасово вільних грошових ресурсів господарських організацій, державного бюджету та населення, для продуктивного використання цих ресурсів, як термінових позик на збільшення основних і оборотних фондів соціалістичних підприємств, відповідно до вимог закону планомірного, пропорційного розвитку народного господарства

М.М. Ямпольский [9, с. 31]

- Відносини, пов'язані зі зворотним наданням ресурсів і погашенням виникаючих у зв'язку з цим зобов'язань

Рисунок 1.1 - Трактування поняття «кредит»

Таким чином, аналіз визначень сутності кредиту, що пропонуються науковцями умовно можна звести 5 підходів (рис. 1.2):

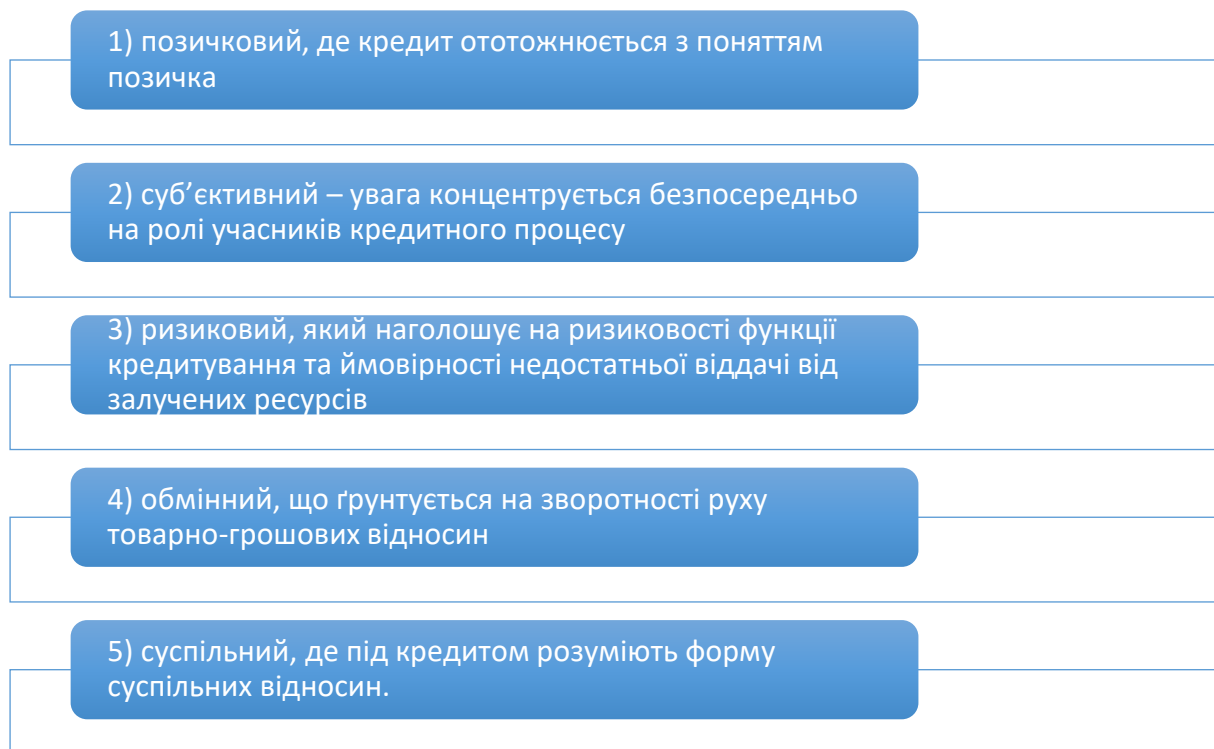

Рисунок 1.2 – Підходи щодо визначення сутності кредиту

Законом України «Про активізацію кредитування в Україні» від 13.12.2017 р. визначено, процес банківського кредитування суб'єктів економіки є одним з основних методів сприяння економічного зростання та підтримки економічної політики Уряду України [11].

Необхідність в кредитних ресурсах обумовлюється двома ключовими факторами (див. рис.1.3).

Рисунок 1.3 – Фактори потреби в кредитних ресурсах [12, с.5]

Для реалізації правомірних кредитних відносин між суб'єктами кредитних відносин одну з ключових ролей відіграє реалізація принципів банківського кредитування. Механізм банківського кредитування являє собою структуру, що базується на основних принципах банківського кредитування, дотримання яких є ключовою задачею банку в процесі реалізації банківського кредитування.

Банк в таких відносинах виступає кредитором, який реалізує кредитну операцію з урахуванням ефективності надання кредиту на визначених умовах та в умовах забезпеченості і надійності здійснення такої операції.

У науковій літературі виділяють таку структуру принципів банківського кредитування (див. рис.1.4):

Рисунок 1.4 - Принципи банківського кредитування [13]

Чільне місце в системі принципів банківського кредитування відноситься особливим принципам кредиту. Вони виражають правову сторону банківського кредитування суб'єктів господарювання. До таких принципів кредитування відносять забезпеченість, цільовий характер, строковість, платність, повернення, диференційованість [14, с. 106].

Так, принцип забезпеченості кредитування, який закріплений в “Положенні про кредитування” у Цивільному кодексі України, означає, що банк надає кредит позичальникові за наявності гарантії платоспроможного суб'єкта господарювання чи поручительства іншого банку під заставу належного позичальникові майна, під інші гарантії, прийняті у банківській практиці [15].

На думку українського вченого економіста А.М. Мороза, даний принцип застосовується з метою захисту інтересів банку та недопущення збитків від неповернення боргу внаслідок неплатоспроможності позичальника [16].

Принцип забезпеченості кредитів застосовується з метою захисту інтересів банку та недопущення збитків від неповернення боргу внаслідок неплатоспроможності позичальника.

Принцип цільової спрямованості полягає в тому, що кредитні грошові кошти повинні використовуватися на досягнення цілей, що зазначені у договорах, що опосередковують кредитні відносини, а також відповідно до зазначених видів статутної діяльності суб'єкта господарювання, які відповідають положенням КВЕД ДК 009:2010.

Мета визначається на підставі поданих позичальником господарських договорів, бізнес-планів, цільових програм чи проєктів. Крім того, здійснюючи кредитування суб'єктів господарювання, банк повинен переконатися, що мета використання кредиту збігається з передбаченими в установчих документах суб'єкта господарювання

напрямами його діяльності, зокрема, закріпленими в розділі Статуту «Мета та види діяльності».

Саме визначення мети використання позичених коштів є необхідною передумовою забезпечення кожною зі сторін своїх інтересів і реалізації кредитних відносин.

Принцип строковості кредиту означає, що грошові кошти надаються позичальнику на конкретно визначений строк, який зазначається у кредитному договорі.

Принцип платності на практиці здійснюється за допомогою механізму, яким є банківський відсоток. Цей відсоток, тобто ціна кредиту стимулює позичальників до раціонального використання кредитних коштів і впливає на комерційний розрахунок виробництва.

Основними чинниками, які сучасні комерційні банки враховують при встановленні плати за кредит наведені на рис.1.5.

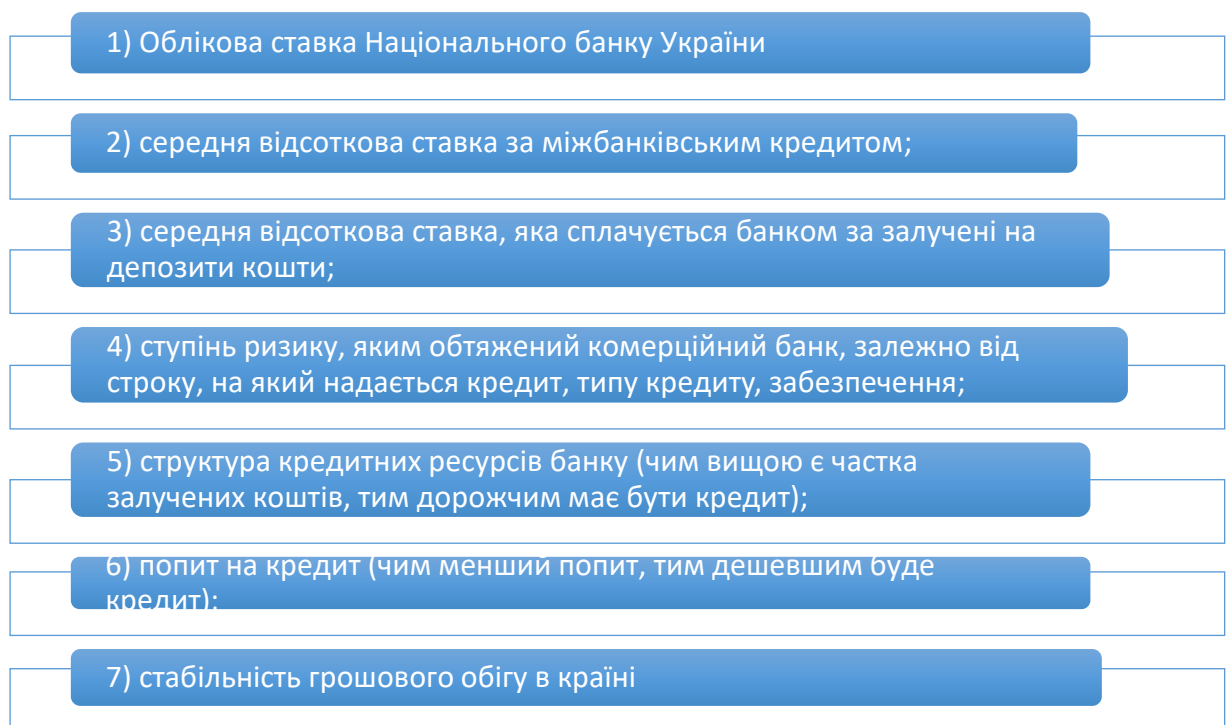

Рисунок 1.5 - Основні чинники встановлення відсоткової ставки за кредитом [17 с. 766]

Принцип повернення кредитних коштів визначає, що позичковий капітал має бути повернутим в повному об'ємі банку-кредитору в строк, зазначений в договорі, з оплатою за його тимчасове користування.

Отже, дотримання вищеперерахованих принципів банківського кредитування дозволяє враховувати інтереси банку, суб'єктів господарювання (позичальників) і держави загалом.

1.2 Класифікація факторів, що впливають на ефективність надання кредитних послуг

Сьогодні співпраця банківських установ із суб'єктами господарювання відбувається в умовах фінансової нестабільності, погіршення їх платоспроможності та обмеженої здатності виконувати власні зобов'язання. У зв'язку з цим дослідження факторів, які впливають на ефективність надання кредитних послуг, набувають особливого значення.

Застосуємо поширену серед економістів класифікацію факторів на екзогенні тобто зовнішні та ендогенні (внутрішні). До першого класу віднесемо фактори, які впливають на фінансову стабільність системи кредитної кооперації: регулюючу політику держави, стан фінансового ринку, економічний стан населення.

До другого класу факторів, тобто ендогенних факторів доцільно віднести якість та структуру активів та пасивів учасників кредитних відносин, адекватність їх капіталу та рівень ліквідність, рівень фінансового менеджменту, рівень кваліфікації банківських працівників, конкурентоспроможність банківських продуктів та послуг, маркетингова політика банку, розвиненість філіальної мережі (рис.1.6).

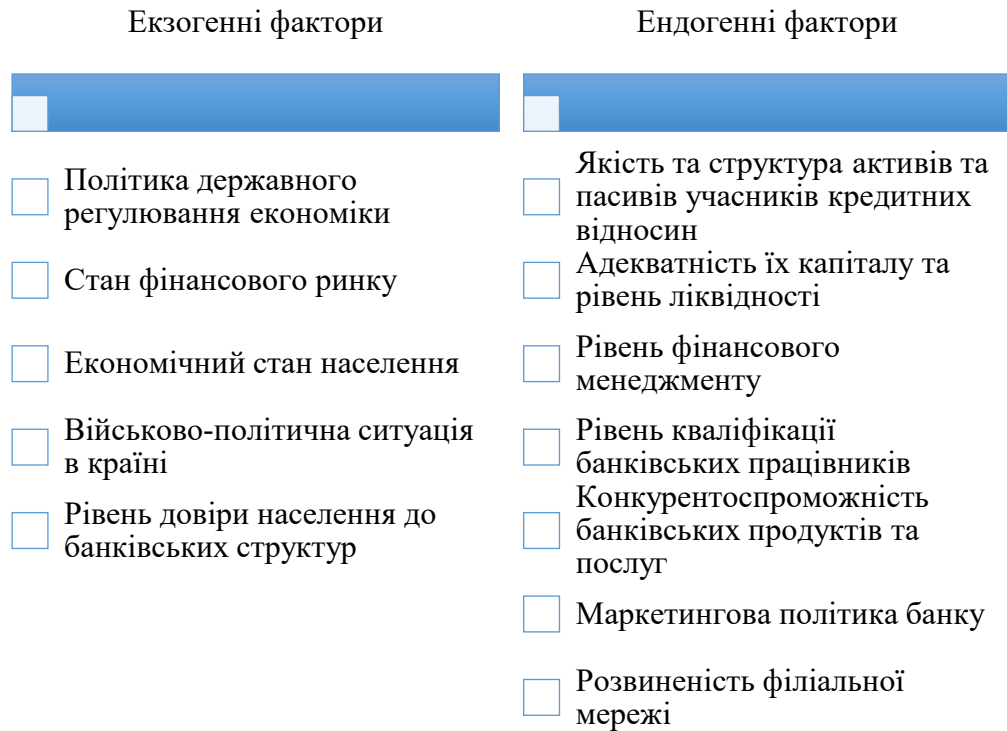

Рисунок 1.6 - Класифікація факторів, що впливають на ефективність надання кредитних послуг [18 с. 6]

Метою державної політики регулювання системи кредитних відносин між банками та іншими суб'єктами, є створення сприятливого середовища для розвитку банківських установ, які сприяють розвитку малого та середнього підприємництва.

Отже, політика держави, має бути направлена на підтримку взаємодопомоги банку та населення чи бізнесу через:

- створення ефективної політики НБУ, яка включатиме провадження оптимальної валютно-курсової політики, яка спирається на монетарні та антиінфляційні заходи, регулювання облікової ставки;
- створення балансу між попитом і пропозицією валюти;
- врегулювання правового поля із захисту кредиторів;
- постійний моніторинг кризових явищ, насамперед тих, що можуть торкнутися України;

- зниження ставки обов'язкового резервування;
- реструктуризацію податкових зобов'язань банку;
- надання гарантій уряду за депозитними вкладками;
- розробку спеціальних (індивідуальних) депозитних програм;
- використання можливостей банківських працівників ІТ-секторів щодо «відшукування» та заохочення нових та затримки поточних клієнтів тощо [19 с. 77].

Таким чином, методи державного регулювання у сфері банківської діяльності можна поділити на 2 групи (див. рис. 1.7)

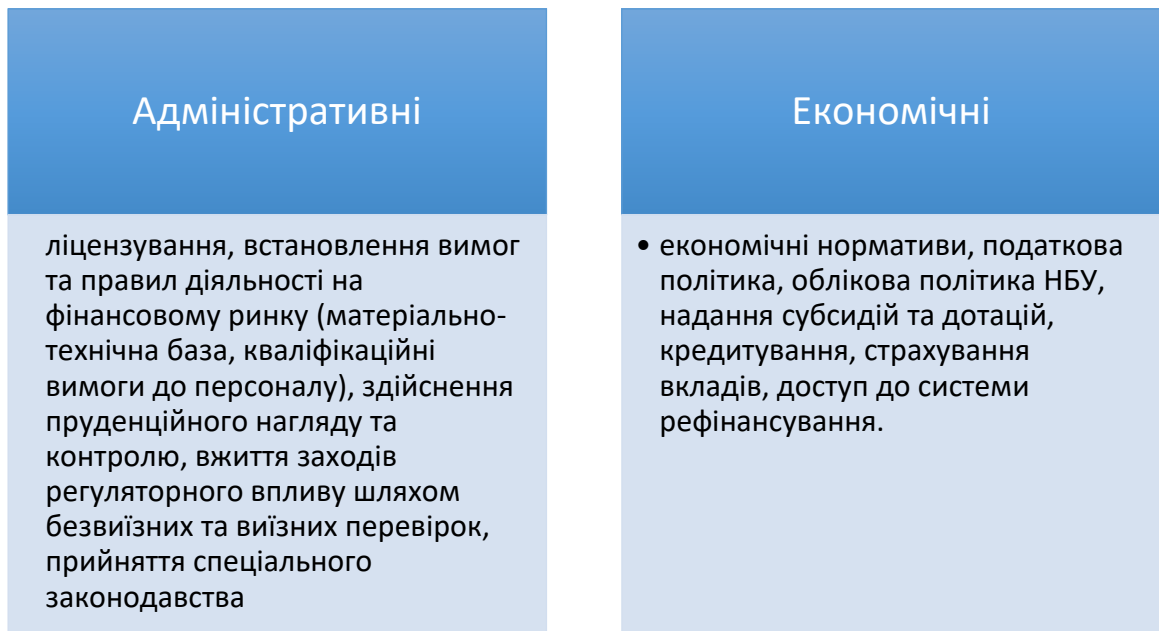

Рисунок 1.7 - Класифікація методів державного регулювання [20 с. 240]

Стан фінансового ринку. Чим більш розвинений фінансовий ринок країни — тим більші можливості він створює для трансформування кредитними установами мобілізованих коштів у різноманітні фінансові активи, тим легше обертаються на ньому фінансові інструменти, за допомогою яких банки надають кредити або залучають кошти.

Тож, з одного боку, суб'єктам підприємницької діяльності можуть бути запропоновані диференційовані фінансові послуги з розширеним асортиментом фінансових інструментів, з другого боку, банки мають більші можливості в управлінні власними ризиками та коливаннями ліквідності, підвищення капіталізації. Ризики банків у процесі їх фінансової діяльності залежать від кон'юнктури фінансового ринку, змін його параметрів: відсоткові ставки, ціна фінансових інструментів.

Економічний стан населення (рівень доходів населення, рівень заощаджень, рівень довіри до банків, поведінка людей стосовно грошей). Комерційні банки, серед всіх фінансових посередників слід визнати найбільш залежними від коштів населення. З одного боку, шляхом залучених заощаджень населення (у вигляді вкладів на депозитні рахунки) формуються кредитні ресурси та капітал комерційних банків.

З другого боку, платоспроможність населення — позичальників кредитних коштів впливає на якість активів банків, в яких питома вага складає саме кредитний портфель. Також від їх здатності повертати кредити залежать й обсяги фінансових потоків витрат кредитних установ на повернення залучених вкладів.

Для ефективного використання можливостей із зовнішнього середовища банк повинен володіти також внутрішніми ресурсами. Крім того, проблеми, пов'язані із зовнішніми загрозами, можуть бути ускладнені наявністю внутрішніх слабких сторін банківської організації. Саме тому важливо здійснювати облік і аналіз чинників, які дають змогу виявляти і оцінити внутрішні сильні і слабкі сторони банку.

1.3 Механізм забезпечення банками потреб у кредитних ресурсах суб'єктів підприємництва

Стратегія розвитку банківської системи повинна бути тісно пов'язана із сучасним станом вітчизняної економіки. Адже кредитне забезпечення підприємницької діяльності визначає фінансові можливості суб'єктів господарювання щодо забезпечення своїх виробничих і невиробничих потреб. Тому, на нашу думку, доцільним є наукове обґрунтування самої суті механізму кредитного забезпечення підприємницької діяльності та визначення ролі в ньому комерційних банків [21 с. 564].

Кредитне забезпечення підприємницької діяльності, як важливого завдання діяльності банківського механізму, визначає потребу у розробці системи заходів, що сприятимуть ефективній практичній реалізації цього механізму.

А.М. Морозов визначає «кредитний механізм» як сукупність законодавчо встановлених методів, спрямованих на забезпечення управління кредитом [22 с. 368].

Використання термінології «кредитний механізм» можливе тільки у певних випадках, пов'язаних з індивідуальними умовами видачі і погашення кредиту, стосовно конкретного позичальника, оскільки названий механізм охоплює технологічний інструментарій цього процесу – від кредитоспроможності позичальника до контролю за використанням коштів та своєчасним погашенням позики.

Таким чином банківський механізм, що сприяє організації грошово-кредитних відносин, з нашого погляду, являє собою сукупність методів практичної реалізації відповідних відносин, що охоплює три основні блоки, які відображають три взаємопов'язані між собою процеси (рис.1.8) :

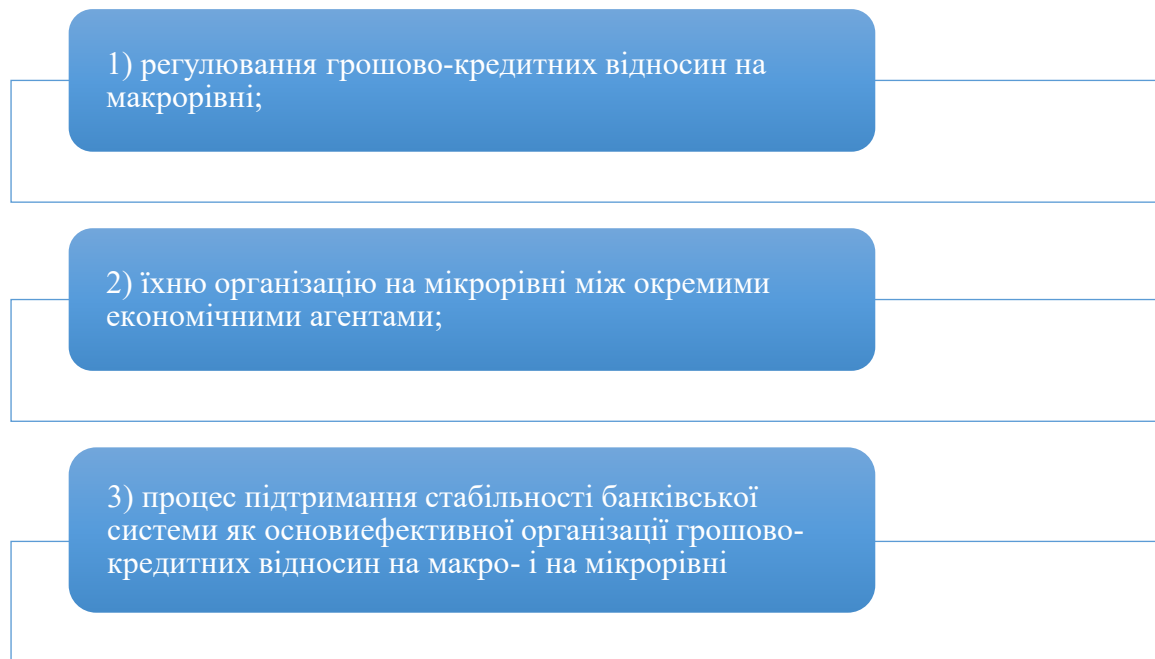

Рисунок 1.8 – Процеси банківського механізму [22 с. 368]

Можна визначити, що метою функціонування цього механізму як засобу реалізації кредитного забезпечення є спрямування кредитних ресурсів комерційних банків на формування фінансових ресурсів підприємств.

Оскільки головну стратегію і тактику і цілі діяльності кожного банку визначаються її кредитною політикою, то, з нашої точки зору вона повинна формуватися виходячи з:

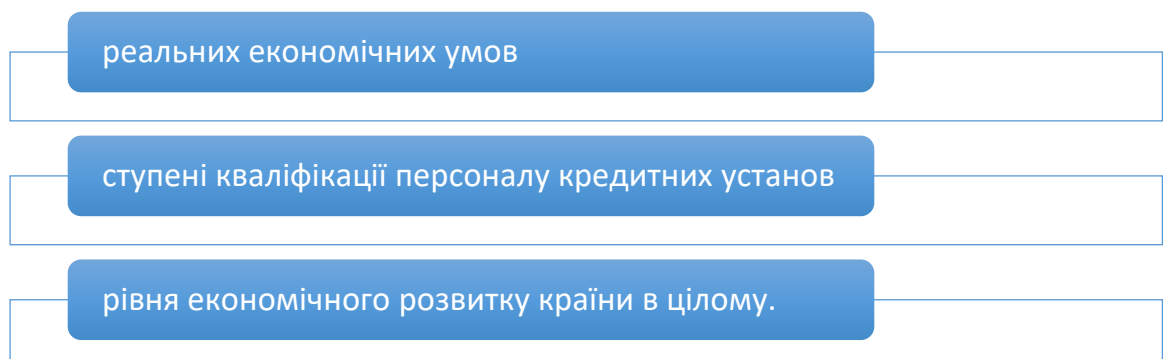

Рисунок 1.9 – критерії формування кредитної політики [24 с. 212]

Кредитна політика кожного банку формується на основі регламентуючих норм і правил щодо ведення кредитної діяльності банку, попиту клієнтів на певні кредитні продукти та затвердженої Стратегії розвитку банку [24 с. 212].

Тактика кредитної політики передбачає застосування конкретних економічних інструментів у процесі реалізації стратегічних цілей, а також включає порядок організації кредитного процесу загалом.

Таким чином, основними цілями кредитної політики можна визначити наступні:

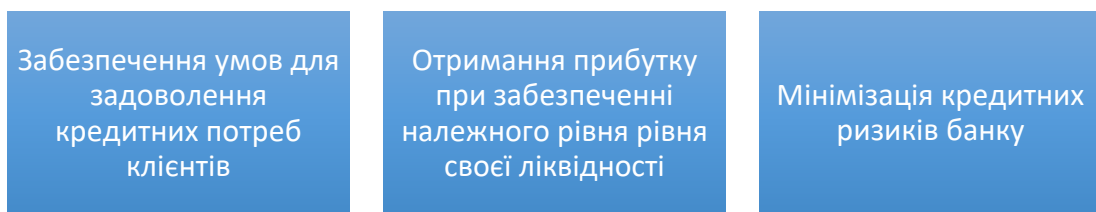

Рисунок 1.10 – основні цілі кредитної політики банку

[Розроблено на основі власних досліджень]

Важливим моментом у процесі реалізації кредитної політики є також формування ефективної стратегії управління ризиком. Це зумовлюється тим, що діяльність комерційного банку визначається завданнями щодо зниження рівня ризиковості кредитних операцій, запобігання втрат активів банку та отримання максимального прибутку.

Тож найважливішим завданням банківського менеджменту є застосування таких економічних інструментів, які б сприяли досягненню оптимального співвідношення між трьома елементами:

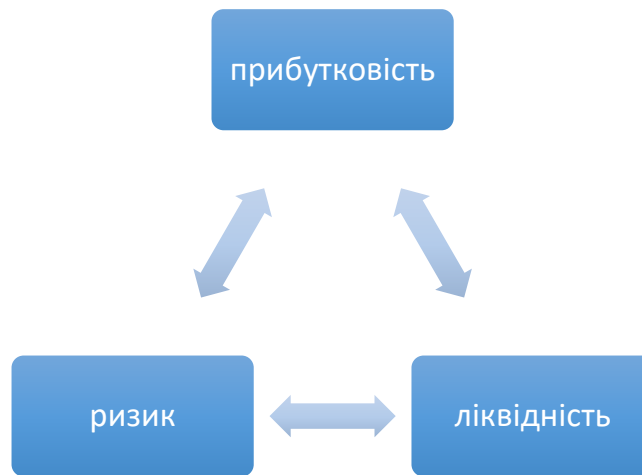

Рисунок 1.11- Взаємопов’язані елементи банківського менеджменту [25 с. 368]

Загалом банківська діяльність при цьому повинна базуватися на таких основних засадах (див. рис. 1.12):

- 1) оптимізації процентної політики;
- 2) створення та розвитку правового поля організації дієвих кредитних взаємин;
- 3) диференціації підходів до прийняття відповідних рішень щодо кожного окремого клієнта;
- 4) розширення спектру банківських кредитних продуктів.

Рисунок. 1.12 – Основні засади банківської діяльності [26 с. 187]

Отже, підсумовуючи всі аспекти організації кредитних відносин банків, можна стверджувати, що від ефективності реалізації механізму банківського кредитування, зокрема виваженої політики та чітко сформульованої стратегії і тактики кредитної діяльності залежить дієвість функціонування банківської системи та розвиток підприємництва загалом.

1.4 Методи аналізу кредитоспроможності суб'єктів господарської діяльності

Початковим етапом укладення кредитної угоди між банком та клієнтом є визначення та оцінка кредитоспроможності позичальника. Саме від даного етапу залежить прийняття рішення стосовно обсягу можливого кредитування та подальшої співпраці з потенційним клієнтом. Кожен банк застосовує власний підхід до аналізу кредитоспроможності позичальників, формуючи ряд показників та стоп-факторів, що визначатимуть умови майбутнього кредитного договору.

Трактування сутності поняття “кредитоспроможність” можна визначати як наявність у потенційного позичальника передумов для отримання кредиту, його ефективного використання та вчасного повернення разом із нарахованими відсотками за користування ним. Тож поняття “кредитоспроможність” включає такі взаємопов'язані елементи як:

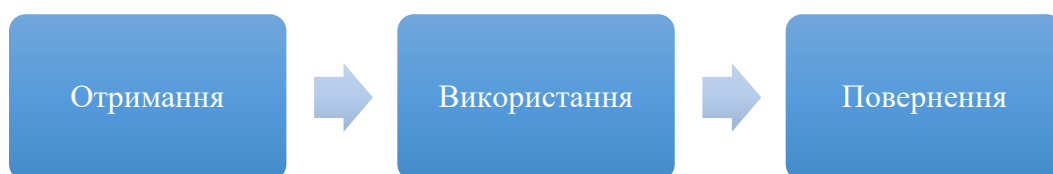

Рисунок 1.13 – Складові поняття “кредитоспроможність” [28 с. 326]

Критерії оцінки фінансового стану позичальника формуються банком на основі внутрішніх положень щодо ведення активних операцій та розробленої методики визначення кредитного ліміту позичальника.

Рівень кредитоспроможності позичальника визначається його здатністю виконувати свої зобов'язання за кредитним договором у чітко зазначені терміни та у визначеній сумі. Відповідно до принципів кредитування виданий кредит має:

Рисунок 1.14 – Принципи, яким повинен відповідати кредит [29]

Кредитоспроможність позичальника залежить від багатьох факторів, тому оцінити та розрахувати кожний з них дуже не просто. Методи оцінки кредитоспроможності позичальників, які застосовуються банківськими установами класифікують наступним чином (рис. 1.12):

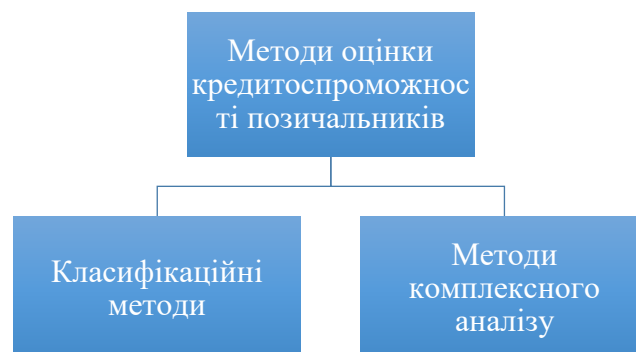

Рисунок 1.15 - Методи оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання [30 с. 114]

Необхідно зазначити, що кожна з цих методик має свої переваги та недоліки (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Переваги та недоліки методик оцінки кредитоспроможності

Методики	Сутність методики	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Класифікаційні (статистичні методики)	Оцінюються всі показники, які характеризують кредитоспроможність позичальника. Ці показники можуть бути проаналізовані, як в даний момент, так і за певний період (в динаміці)	Широка вживаність та об'єктивність	Необхідність наявності значного масиву вихідних даних. Метод не враховує слабоформалізовані якісні чинники кредитоспроможності та умови кредитування. Неможливість застосування до умов української економіки.
Комплексного аналізу	Визначається значимість кожного з показників кредитоспроможності позичальника (значимість визначається в балах)	Дозволяє швидко і з мінімальними витратами праці обробити великий обсяг кредитних заявок окремих фізичних осіб, суттєво зменшуючи за рахунок цього рівень операційних банківських витрат, пов'язаних з кредитною діяльністю.	Використання цього методу пов'язане із деякими складностями: більші системи оцінки кредитоспроможності клієнта повинні бути статистично ретельно вивірені і вони вимагають постійного оновлення інформації, що може бути коштовним для банку. Тому невеликі банки, як правило, не розробляють власних моделей аналізу кредитоспроможності клієнтів через високу вартість їх підготовки і обмежену інформаційну базу. До того ж стандартний характер цих моделей не передбачає врахування специфічних особливостей окремих позичальників.

[31 с. 27]

Коли на практиці застосовують статистичні методи, то на меті мають проведення об'єктивної характеристики позичальників та пошуку виключно кількісних критеріїв, які допоможуть здійснити поділ потенційних клієнтів на надійних і таких, які підпадають під ризик банкрутства.

До класифікаційних методів оцінки належать бально-рейтингові системи оцінки та моделі прогнозування банкрутства; моделі комплексного аналізу: Правило «6С», PARSEK, CAMPARI, PARTS, MEMO RISK, Система 4FC [32 с. 112-113].

За допомогою бально-рейтингової оцінки кредитоспроможності позичальника визначають його фінансовий стан та рівень ліквідності в поточних умовах функціонування. До переваг даного методу можна віднести:

• простоту розрахунку
• можливість розрахунку оптимальних значень за окремими показниками
• здатність ранжирування підприємств за результатами
• комплексний підхід до оцінки кредитоспроможності

Рисунок 1.16 – Переваги бально-рейтингової оцінки кредитоспроможності [32]

Прикладом застосування на практиці наведеної методики є досвід німецьких банків, що проводять аналіз кредитоспроможності позичальників на основі п'яти груп критеріїв (рис. 1.17).

У європейській практиці широкої популярності при визначенні ризиків кредитування набула скоринг-система, яка передбачає побудову математичної моделі у вигляді набору параметрів, на основі яких банки вираховують ймовірність неповернення позичальником кредитних коштів. Таким чином вони застосовують інтегрального показника – “SCORE”, що показує рівень кредитоспроможності позичальника [31 с. 27].

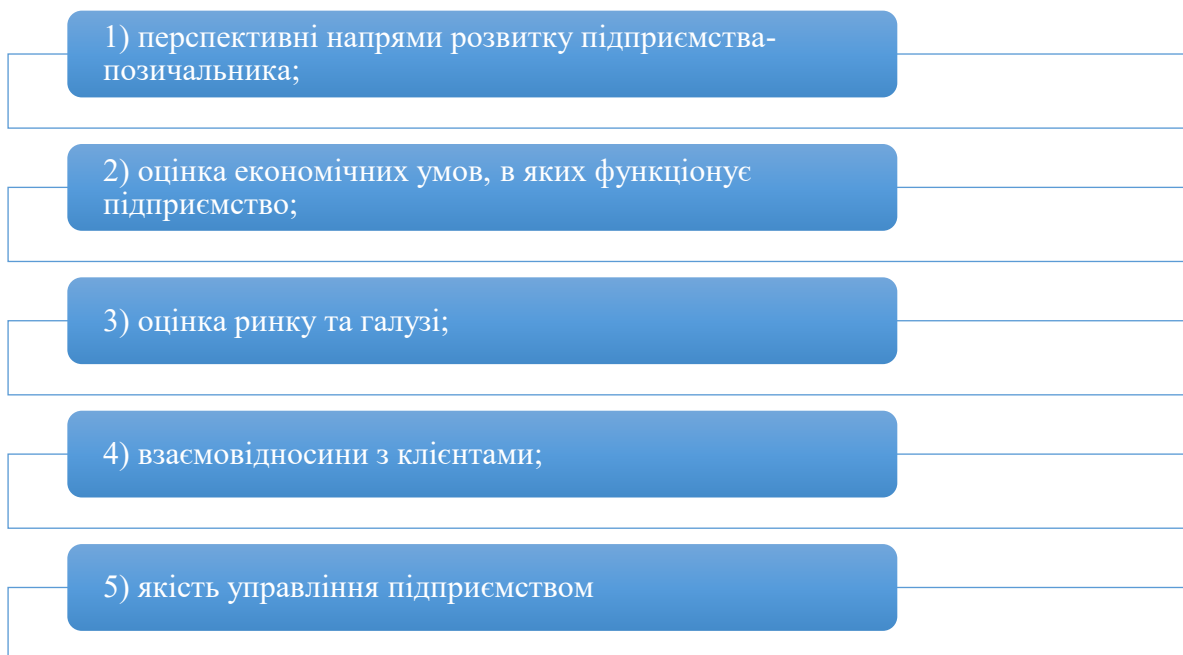

Рисунок 1.17 – Критерії оцінки кредитоспроможності позичальника [31 с. 27]

Метод, заснований на аналізі грошових потоків дає змогу провести взаємозв'язк між Cash Flow та умовами кредитного договору.

Наступними розглянемо моделі комплексного аналізу:

Рис.1.18 – Моделі комплексного аналізу [33]

Наведені методики оцінки кредитоспроможності позичальника набули популярності завдяки врахуванню як особистих, так і фінансово-економічних якостей позичальника [33 с. 132].

Іноземні методики аналізу кредитоспроможності позичальників не адаптовані під українське законодавство та умови функціонування суб'єктів господарювання, а саме:

- специфіку національного ринку фінансових послуг;
- систему ведення бухгалтерського обліку надходжень і витрат;
- особливості податкового законодавства;
- інфляційні очікування населення;
- галузеву приналежність підприємств.

Переважає більшість методик визначення кредитоспроможності, які застосовують українські банки базуються на суто аналітичних даних підприємств, виходячи з результатів фінансової діяльності, нехтуючи врахуванням таких характеристик позичальників як загальна характеристика бізнесу, аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства, якісні критерії оцінки позичальника: його ділова репутація, соціальний портрет та ін [34 с. 422].

Таким чином, перспективним шляхом удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальників комерційних банків є розробка та подальше вдосконалення єдиної рейтингової системи за таким напрямками:

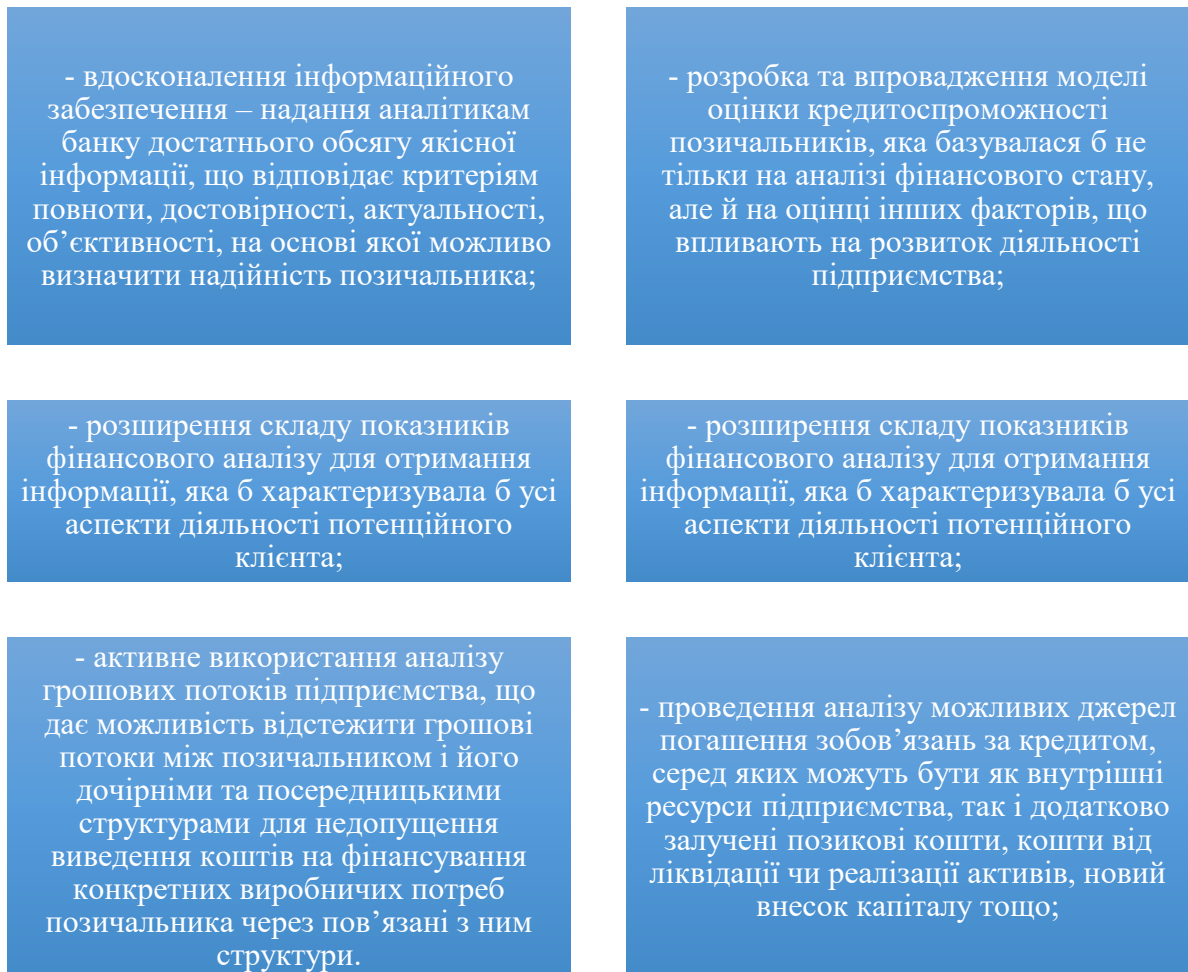

Рисунок 1.19 – Напрямки розробки рейтингової оцінки кредитоспроможності позичальників [35 с. 387]

Отже, методика оцінки кредитоспроможності потенційних повинна враховувати одночасно показники фінансового стану підприємства та ряд його якісних характеристик.

Висновки до розділу 1

Для сучасних умов розвитку економіки, яка характеризується нестачею власних коштів для фінансування виробництва, невисоким рівнем розвитку вітчизняного фондового ринку, кредитні ресурси банків мають

стати широкодоступним джерелом поповнення оборотного капіталу підприємств реального сектора економіки та сприятиме подоланню кризових явищ та банкрутства.

Умовою побудови взаємовигідних відносин між банками і позичальниками є створення партнерських відносин та формування ефективної і раціональної кредитної політики.

Важливе значення для побудови рівноправних взаємин між суб'єктами кредитних відносин набуває розробка та запровадження дієвих та ефективних методів аналізу кредитоспроможності суб'єктів господарської діяльності.

Поняття кредитоспроможності включає два аспекти:

- по-перше, здійснення прогнозу платоспроможності клієнта на найближчу перспективу;
- по-друге, врахування кредитного ризику для банку, пов'язаного із можливим неповерненням позики клієнтом на визначених договором умовах.

Вищезазначені аспекти слугують основою для присвоєння кожному позичальнику певного рангу та визначають такі ключові параметри кредитного договору як сума кредиту, відсоткова ставка, терміни кредиту та коефіцієнт заставного покриття.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СТАНУ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

2.1 Загальна характеристика підприємства АТ АКБ "ЛЬВІВ" та особливості його діяльності

Банк „Львів” - це український банк з іноземним капіталом та центральним офісом у Львові. Заснований 17 жовтня 1990 року. Має 21 відділення у Західній Україні і одне у м. Київ. Його було створено і зареєстровано в Держбанку СРСР 17 жовтня 1990 року за №490.

Мета діяльності Банку, визначена його статутом, полягає у одержанні прибутку шляхом надання банківських та інших фінансових послуг в національній та іноземній валютах та здійснення іншої діяльності, яка може бути дозволеною для банків згідно з чинним законодавством України [37].

У 2007 році АТ банк „Львів” став банком повністю з іноземним капіталом. Також 29 січня 2019 року 51% акцій банку викупив Швейцарський фонд responsAbility, а в 2022 році Північна Екологічна Фінансова Корпорація Nefco викупила 13,94% акцій банку. Також АТ банк „Львів” є членом багатьох міжнародних організацій та асоціацій (рис. 2.1).

Розглянемо опис поточної бізнес-моделі банку. Банк надає спеціалізовані банківські послуги для малого і середнього бізнесу, приділяючи увагу індивідуальному фінансуванню та високій якості обслуговування клієнтів.

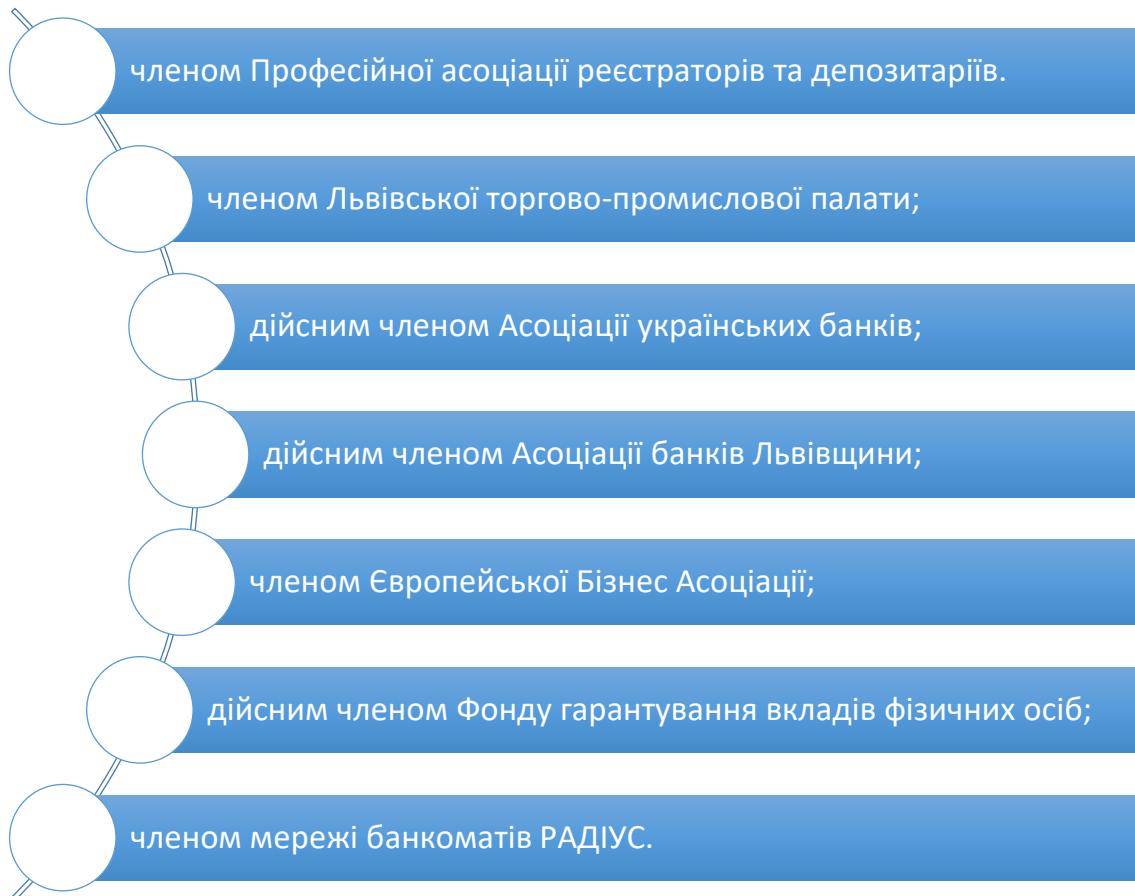

Рисунок. 2.1 – Членство АТ АКБ "Львів" в організаціях та асоціаціях [37].

Банк, згідно з затвердженою Стратегією розвитку на ближчі 5 років, продовжуватиме нарощувати свою ринкову позицію на Західній Україні і сприятиме економічному розвитку даного регіону. Наявна бізнес-модель Банку забезпечує рівень доходів, які є достатніми для підтримки капіталу та ліквідності Банку на рівні, що дасть можливість ведення прибуткової операційної діяльності та дотримання Банком вимог нормативно-правових актів Національного банку України.

Банк пропонує повний спектр всіх банківських продуктів для бізнес-клієнтів залежно від їх потреб, розрахунково-касове обслуговування, кредитні та некредитні продукти (рис. 2.2).

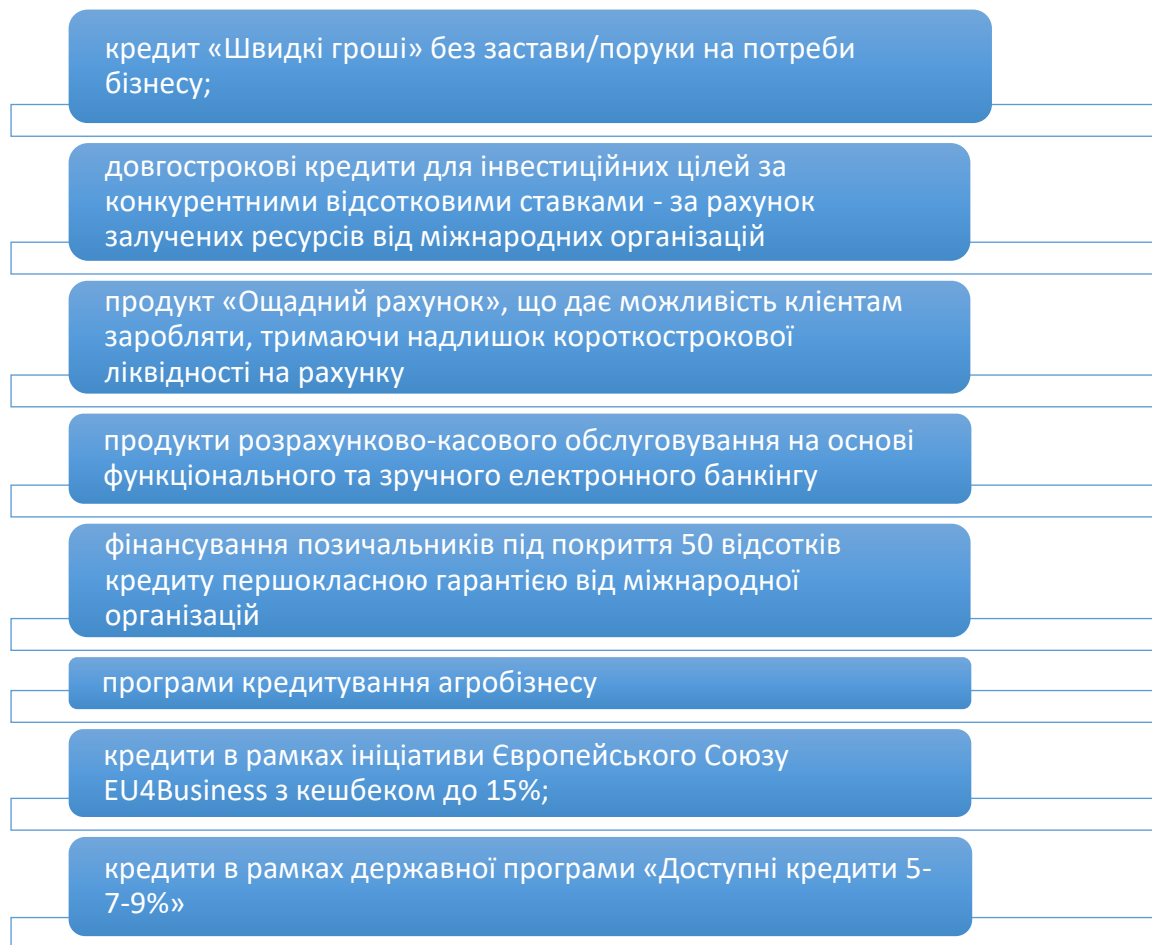

Рисунок 2.2 – Банківські продукти АТ АКБ „Львів” [36]

Розглянемо детальніше організаційну структуру банку. Організаційна структура управління АТ АКБ „Львів” належить до лінійного типу і характеризується лінійними формами зв'язку між ланками управління і, як наслідок, концентрацією всього комплексу функцій управління та управлінських дій в одній ланці управління.

Структура Банку включає такі структурні підрозділи:

- Головний Банк
- Відділення.

Головний Банк виконує функції центру стратегічного управління, що формує політику Банку, зокрема щодо:

Рисунок 2.3 - Функції Головного Банку

Відділення, мережа яких налічує 7 відділень, є структурним підрозділом Банку, основним завданням якого є залучення і обслуговування клієнтів з метою забезпечення реалізації цілей, визначених у Фінансовому плані Банку та планових завданнях відділення [36].

Загальні збори акціонерів є вищим органом управління Банку і мають право приймати рішення з питань, що належать до виключної компетенції Загальних зборів акціонерів згідно з чинним законодавства та Статутом Банку.

Для наочності наведемо організаційну структуру управління Банку на рисунку 2.4.

Рисунок 2.4 - Організаційна структура управління Банку [37]

Станом на 31.12.2021 прямою істотною участю в Банку володіють:

Товариство з обмеженою відповідальністю «Нью Прогрес Холдінг» (Україна) – 38,940536 % статутного капіталу.

Фонд Responsibility (Швейцарія) – 51,009123% статутного капіталу (рішення Комітету з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем Національного Банку України No 169 від 23.06.2018р.);

Рисунок 2.5 – Головні акціонери АТ АКБ „Львів”

Організаційною структурою Банку передбачене функціонування таких постійних комітетів (див. табл.2.1) :

Таблиця 2.1 – Комітети АТ АКБ „Львів”

<p>□ Кредитний Комітет (у 2020 році на засіданнях Комітету, зокрема, приймалися рішення щодо затвердження: фінансових лімітів для клієнтів; нових кредитів та рефінансування; продовження існуючих кредитів; змін до умов погашення кредиту; реструктуризації діючих кредитів; надання винятків від стандартних умов продуктів та процедур для окремих кредитів);</p>
<p>□ Комітет управління активами, пасивами і тарифів (КУАПіТ) (у 2020 році на засіданнях КУАПіТ, зокрема, приймалися рішення, що стосуються: затвердження заходів щодо забезпечення необхідної ліквідності; визначення основних показників та лімітів валютного ризику; затвердження процентних ставок на банківські продукти; здійснення казначейських операцій та встановлення відповідних лімітів; затвердження тарифів на банківські послуги; затвердження трансферних цін для розрахунку ефективності установ/підрозділів Банку; встановлення індивідуальних тарифів та процентних ставок на банківські продукти та послуги певним клієнтам);</p>
<p>□ Комітет кредитних ризиків та резервів (ККРР) (у 2020 році на засіданнях ККРР, зокрема, приймалися рішення щодо: затвердження суми сформованих страхових резервів за активними операціями у відповідності до затверджених процедур; затвердження розміру PD та LGD для формування резервів та визнання кредитного ризику; результатів стрес-тестування кредитного ризику);</p>
<p>□ Комітет управління операційними ризиками, комплаєнс та інформаційної безпеки (КОРКІБ) (у 2020 році на засіданнях КОРКІБ, зокрема, приймалися рішення щодо: поточних і перспективних планів розробки, впровадження, функціонування, моніторингу, перегляду, підтримування та вдосконалення СУІБ;</p>
<p>□ Комітет кредитних ризиків та резервів (ККРР) (у 2020 році на засіданнях ККРР, зокрема, приймалися рішення щодо: затвердження суми сформованих страхових резервів за активними операціями у відповідності до затверджених процедур; затвердження розміру PD та LGD для формування резервів та визнання кредитного ризику; результатів стрес-тестування кредитного ризику);</p>

Продовження табл. 2.1

<p>□ Комітет управління операційними ризиками, комплаєнс та інформаційної безпеки (КОРКІБ) (у 2020 році на засіданнях КОРКІБ, зокрема, приймалися рішення щодо: поточних і перспективних планів розробки, впровадження, функціонування, моніторингу, перегляду, підтримування та вдосконалення СУБ; інцидентів операційного ризику; звітів по операційному ризику та ризику комплаєнс; випадків порушення інформаційної безпеки);</p>
<p>□ Комітет управління персоналом (КУП) (у 2020 році на засіданнях КУП, зокрема, приймалися рішення щодо персоналу Банку (прийом, перевід, скорочення, звільнення), перегляду заробітної плати працівників, заходів дисциплінарного впливу та заохочення);</p>
<p>□ Комітет управління ІТ-проектами (КУІТ) (у 2020 році на засіданнях КУІТ, зокрема, приймалися рішення щодо встановлення пріоритетів Банку для ініціатив в області розвитку ІТ; погодження річного бюджету ІТ для надання пропозицій до фінансового плану Банку; погодження заявок на придбання апаратного та програмного забезпечення; оптимізації ІТ-процесів);</p>
<p>□ Комітет з питань контролю витрат і організації тендерів (ККВТ) (у 2020 році на засіданнях ККВТ, зокрема, приймалися рішення щодо відбору постачальників товарів і послуг на основі конкурсів комерційних пропозицій; оголошення тендерів і визначення їх переможців);</p>
<p>□ Комітет з питань сталого розвитку та навколишнього середовища (КСРНС) – створений у 2020 році з метою управління процесом впровадження Банком «Стратегії сталого розвитку». У 2020 році на засіданнях КСРНС, зокрема, приймалися рішення щодо плану впровадження і результатів реалізації проектів в рамках «Стратегії сталого розвитку», бюджетів реалізації проектів в рамках Стратегії, показників діяльності Банку в напрямку реалізації Стратегії</p>

[36]

Рішенням Загальних зборів акціонерів були визначені наступні основні пріоритетні напрямки діяльності Банку на найближчі 5 років :

Рисунок 2.6 - Основні пріоритетні напрямки діяльності Банку на найближчі 5 років [36]

Отже, візія Банку Львів полягає у тому, щоб бути банком №1 у Західній Україні для людей, які активно розвивають та вдосконалюють локальне

бізнес-середовище. Команда Банку Львів будує нову банківську культуру на основі прозорих відносин та спільних цілей. Клієнтська база є тим фундаментом, на якому базується успіх банку, ґрунтується потенціал для стратегічного і довгострокового розвитку.

Попри серйозні безпекові та економічні труднощі, спричинені військовим вторгненням сусідньої держави, банк допомагає тримати економічний фронт країни, зумів швидко адаптування до роботи у воєнний час та став одним із перших, хто відновив кредитування суб'єктів господарювання і забезпечив стабільність і надійність для своїх клієнтів.

2.2 Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності банківської установи

Метою аналізу основних фінансово-економічних результатів діяльності банку є проведення оцінки поточної структури активів і пасивів та розробки напрямів раціоналізації структури банківських ресурсів та напрямків їх ефективного розміщення.

Для детального розуміння економічної ситуації в АТ АКБ Львів проаналізуємо основні фінансово-економічні показники в динаміці за 2018-2020 р.р. (див. табл. 2.4).

Для наочного відображення змін у структурі активів АТ АКБ “Львів” впродовж 2018-2020 рр. здійснимо побудову рис. 2.4.

Аналізуючи рисунок 2.4 та табл. 2.4 - Активи АТ АКБ “Львів” у 2018-2020 рр., можна зробити наступні висновки, що загалом ситуація склалась позитивна, активи банку зростають, що свідчить про ефективну діяльність впродовж розглянутого періоду.

Таблиця 2.4 - Активи АТ АКБ “Львів” у 2018-2020 рр. (тис.грн)

Показник	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення (+,-) 2020 р. від		Відносне відхилення (%) 2020 р. від	
				2018	2019	2018	2019
1	2	3	4	5		6	
Грошові кошти та їх еквіваленти	311,13	307,66	470,75	159,62	163,10	1,51	1,53
Кредити та заборгованість інших банків	18,16	24,35	310,81	292,65	286,46	17,12	12,76
Кредити та заборгованість клієнтів	1393,76	1940,28	3023,69	1629,93	1083,41	2,17	1,56
Інвестиції в цінні папери	389,39	640,34	847,60	458,21	207,26	2,18	1,32
Активи	2403,59	3195,75	3234,15				

[38, 39, 40]

Рисунок 2.4 – Динаміка структури активів АТ АКБ “Львів” вродовж 2018-2020 рр.

Здійнимо аналіз пасивів АТ АКБ “Львів” у 2018-2020 рр. та наведемо в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Пасиви АТ АКБ “Львів” у 2018-2020 рр. (тис.грн)

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2020 р. від		Відносне відхилення (%) 2020 р. від	
				2018р.	2019р.	2018р.	2019р.
				1	2	3	4
Кошти клієнтів	1688,68	2144,91	2769,32	1080,65	624,42	163,99	129,11
Інші залучені кошти	206,66	444,90	1114,22	907,56	669,32	539,15	250,44
Субординований борг	216,80	161,44	183,66	-33,14	22,23	84,71	113,77
Власний Капітал	234,50	357,55	419,75	185,25	62,20	179,00	117,40
Пасиви	2403,59	3195,76	3234,16				

[38, 39, 40]

Для наочного відображення змін у структурі пасивів АТ АКБ “Львів” впродовж 2018-2020 рр. здійснимо побудову рис. 2.5 у млн. грн.

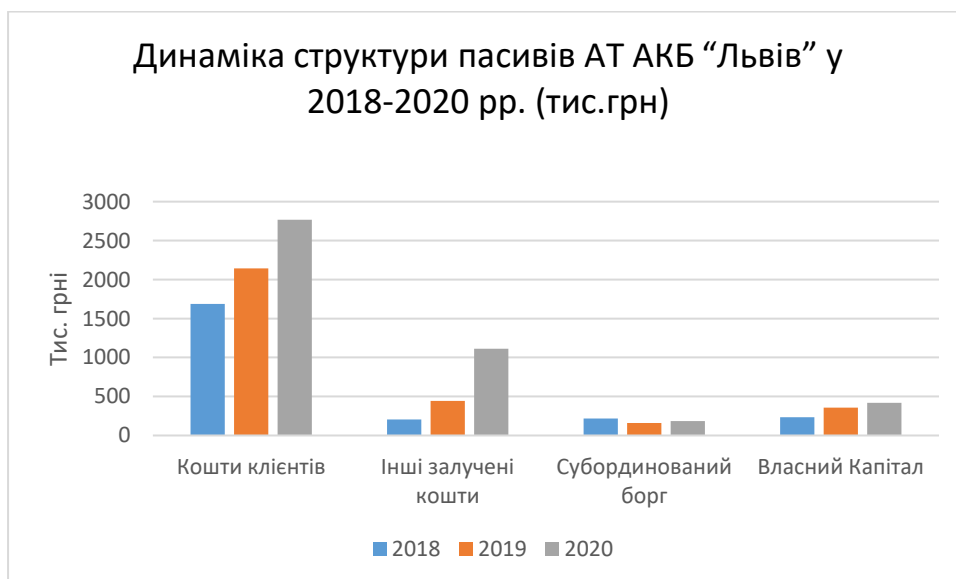

Рисунок 2.5 – Динаміка структури пасивів АТ АКБ “Львів” впродовж 2018-2020 рр.

Аналізуючи вищенаведену таблицю та рисунок, можна стверджувати про позитивну тенденцію розглянутих показників. Зокрема збільшення Коштів клієнтів банку (Поточні рахунки клієнтів, Ощадні рахунки, Строковий та Пенсійний), Інших залучених коштів та Власного капіталу сприяють зростанню портфеля банку та підвищенню його конкурентоспроможності.

Слід зазначити, що діяльність щодо управління активами і пасивами банку, в першу чергу, спрямована на максимальне залучення додаткових ресурсів як з внутрішніх джерел (акціонерів банку) так і з зовнішніх джерел (депозитні кошти клієнтів). При цьому керівництво постійно намагається максимізувати поточну вартість активів, покращити рівень їх ліквідності та відповідно звести банківські ризики до мінімуму.

Проаналізуємо динаміку основних фінансово-економічних показників банку протягом 2018-2020 років, методом рядів динаміки і наведемо її в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 - Аналіз динаміки основних фінансово-економічних показників АТ АКБ “Львів”

Показник	Роки	Значення	Абсолютний приріст		Темпи росту, %		Темпи приросту, %	
			баз.	ланц.	баз.	ланц.	баз.	ланц.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Процентні доходи, млн. грн	2018	204791			100			
	2019	331498	126707	126707	162	162	62	62
	2020	416244	211453	84746	203	126	103	26
Процентні витрати, млн. грн	2018	128857			100			
	2019	201062	72205	72205	156	156	56	56
	2020	225832	96975	24770	175	112	75	12
Комісійні доходи, млн. грн	2018	66933			100			
	2019	74517	7584	7584	111	111	11	11
	2020	86474	19541	11957	129	116	29	16
	2018	10659			100			

Продовження табл. 2.6

Комісійні витрати, млн. грн	2019	12350	1691	1691	116	116	16	16
	2020	14594	2244	2244	137	118	37	18
Інші операційні доходи, млн. грн.	2018	5844			100			
	2019	6617	773	773	113	113	13	13
	2020	5008	-836	-1609	86	76	-14	-24
Прибуток (збиток) до оподаткування, млн.грн	2018	-49986			100			
	2019	23760	73746	73746	-48	-48	-148	-148
	2020	39439	89425	15679	-79	166	-179	66
Прибуток (збиток) за рік, млн. грн	2018	-47826			100			
	2019	19054	66880	66880	-40	-40	-140	-140
	2020	31425	79251	12371	-66	165	-166	65

[38, 39, 40]

Щоб відобразити зміну наведених показників протягом аналізованого періоду, здійснимо побудові графіка на основі показника базисний темп росту на рис. 2.7.

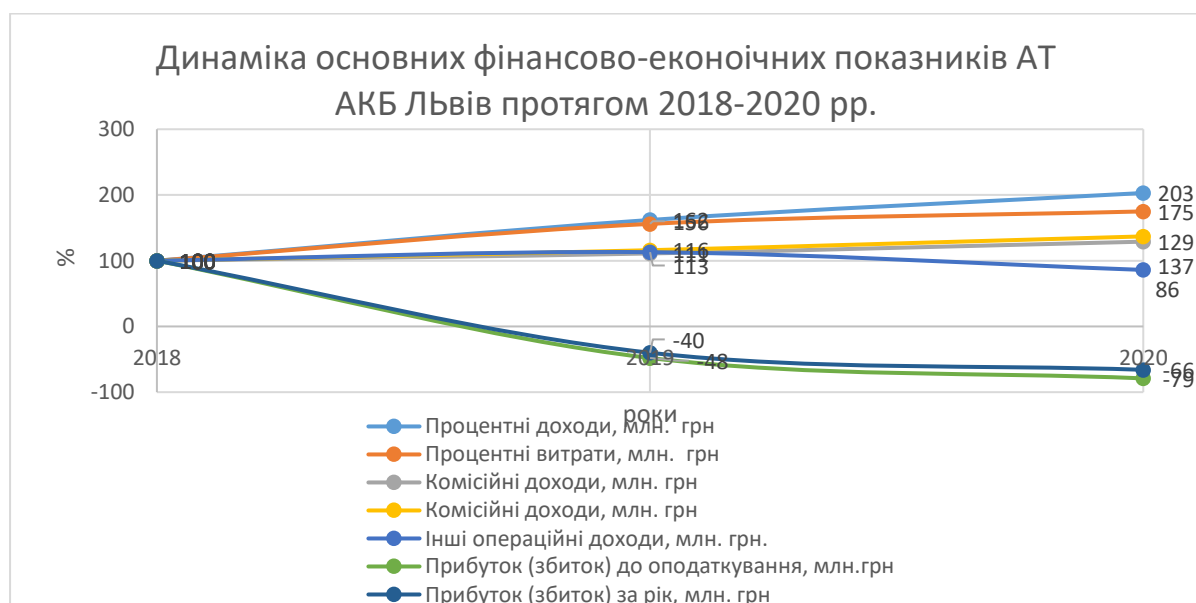

Рисунок 2.6 – Динаміка основних фінансово-економічних показників АТ АКБ “Львів”

Здійснено прогнозування прибутку банку на 2023 р. за допомогою методу лінії тренду (див. рис. 2.7). Для графічного відображення скористаємося логарифмічною лінією тренду.

Рисунок 2.7 – Прогнозування прибутку банку на 2021 р.

Наведемо результати основних фінансово-економічних показників банку за аналізований період.

За підсумками 2018 року:

Рисунок 2.8 - Підсумки 2018 року

[Сформовано на основі фінансової звітності банку]

За підсумками 2019 року сума коштів, залучених Банком від міжнародних фінансових установ зросла на 115,3 %, а Чистий прибуток Банку склав 19 054 тис. грн.:

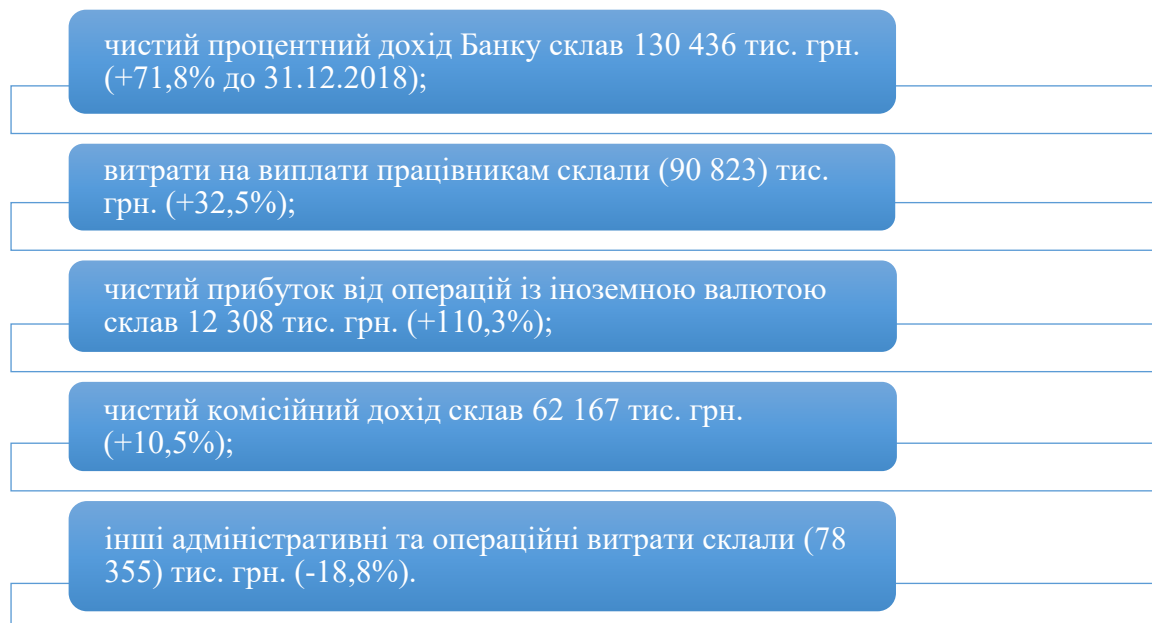

Рисунок 2.9 - Підсумки 2019 року

[Сформовано на основі фінансової звітності банку]

Фінансовий результат Банку (нетто) за 2020 рік склав 31 424 тис. грн.

За підсумками звітного року:

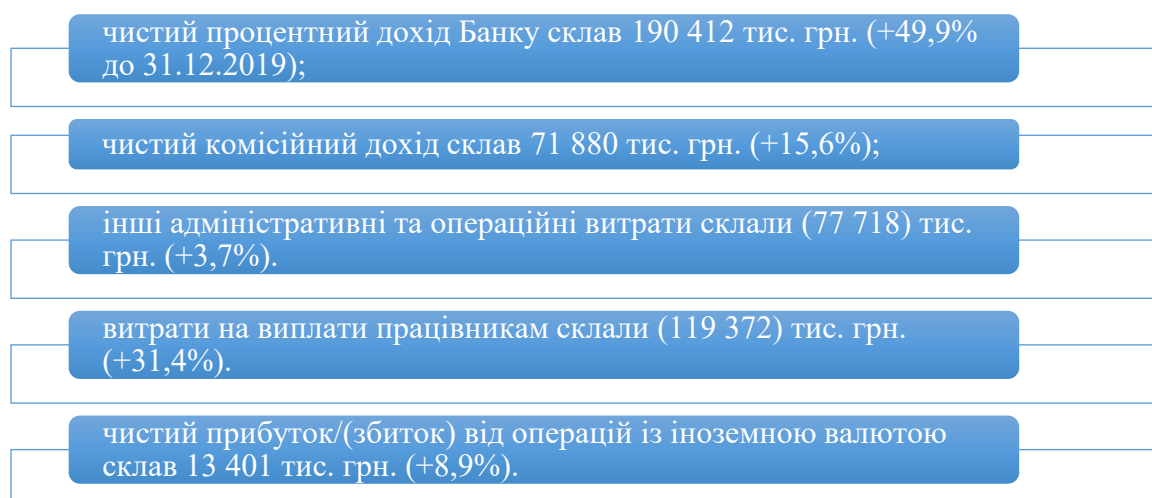

Рисунок 2.10 - Підсумки 2020 року

[Сформовано на основі фінансової звітності банку]

Отже, проаналізувавши вищенаведені результати діяльності банку, можна зробити наступні висновки:

- Величина процентних доходів банку протягом аналізованого періоду має тенденцію до зростання. Це відбулося шляхом зростання депозитних вкладів, залучених кредитів та цінних паперів банку.

- Величина процентних витрат банку, що становлять найбільшу статтю банківських витрат, також має тенденцію до зростання.

- Величина Комісійних доходів поступово зростає завдяки розширенню переліку різноманітних банківських технологій та інструментів, зокрема встановлення власних терміналів і впровадженню нових продуктів.

- Комісійні витрати упродовж розглянутого періоду зростають у зв'язку з зростанням витрат, сплачених іншим банківським установам за розрахунково-касове та кредитне обслуговування фінансовим посередникам.

- Величина інших операційних доходів тобто доходів від операцій, що не пов'язані з інвестиційною та фінансовою діяльністю коливається впродовж розглянутого періоду від 5008 до 6617 млн. грн.

- Показник Прибуток (збиток) до оподаткування відображає позитивну тенденцію протягом усього досліджуваного періоду.

Загалом, оцінюючи діяльність банку за аналізований період, бачимо, що основні фінансово-економічні показники відображають позитивну тенденцію банківська установа нарощує темпи зростання і поступово підвищується конкурентоспроможність на ринку.

Наступними розглянемо показники рентабельності розглянутої фінансової установи, а саме показники Чистий спред та Чиста процентна маржа (рис. 2.11).

Чистий спред — це різниця між середніми процентними ставками, отриманими і сплаченими.

Чиста процентна маржа - піввідношення чистого процентного доходу банку (процентні доходи мінус процентні витрати) до середньої величини чистих активів або підпроцентних активів.

Рисунок. 2.11 – Показники рентабельності банківської установи [36]

Таблиця 2.6 - Показники рентабельності АТ АКБ «Львів» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р., %	2019 р., %	2020 р., %
1	2	3	4
Чистий спред	5,10	6,10	6,20
Чиста процентна маржа	4,00	4,80	5,20

Для наочності зобразимо рисунок 3.1 із динамікою вище наведених показників за аналізований період.

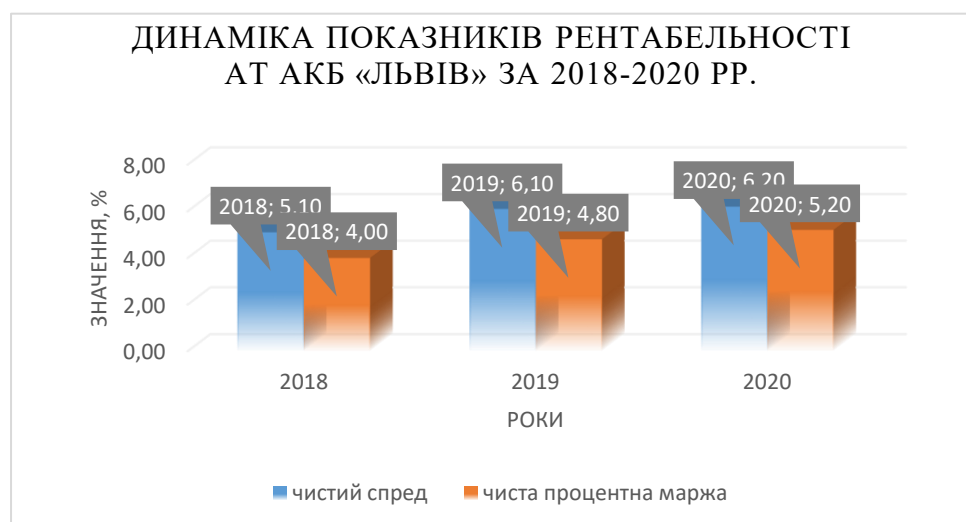

Рисунок 2.12 - Динаміка показників рентабельності АТ АКБ «Львів» за 2018-2020 рр.

Таким чином, можна зробити наступні висновки:

- За його допомогою показника Чистий спред розраховується мінімальна сума, яка дасть змогу банку покрити витрати, але не принесе прибутку (тобто різниця між ставками за активними і пасивними операціями). Фінансисти визначили порогове значення показника на рівні $> 1,25\%$. У АТ АКБ "Львів" даний показник є вищим (коливається в межах від $5,1\%$ до $6,2\%$), що свідчить про спроможність банку покривати свої витрати.

- Розрахунок Чистої процентної маржі дозволяє визначити здатність банку генерувати чистий процентний дохід. Оптимальним значенням показника є $4,5\%$. Згідно з даними фінансової звітності наприкінці 2019 р. фактичний рівень чистої процентної маржі Банку склав $4,8\%$ (для порівняння, станом на 31.12.2018 року він становив $4,0\%$), а станом на кінець 2020 р. - $5,2\%$. Тобто впродовж років спостерігалось його поступове зростання.

Отже, розглянуті показники рентабельності фінансової установи свідчать про достатню ефективність її діяльності. Протягом аналізованого періоду Банку вдалося посилити свої ринкові позиції та конкурентоспроможність на ринку банківських послуг.

2.3 Аналіз структури кредитного портфеля АТ АКБ «Львів»

Важливим завданням, яке постає перед керівництвом кожного банку є аналіз структури кредитного портфеля. Його проводять задля досягнення планового рівня дохідності, мінімізації кредитного ризику та досягнення планових показників прибутку. Аналіз кредитного портфеля може

здійснюватися в розрізі груп ризику, галузевої приналежності, різного типу власності позичальників.

З метою нарахування резерву банку, необхідного для покриття безнадійної заборгованості, й оцінки якості кредитного портфеля аналітики АТ АКБ «Львів» здійснюють класифікацію виданих кредитів та оцінку кредитних ризиків з урахуванням таких критеріїв:

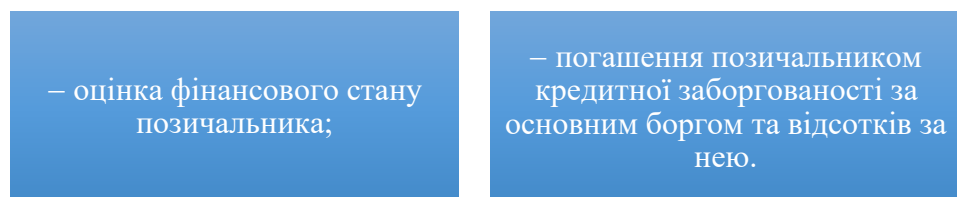

Рисунок 2.13 – Критерії оцінки кредитних ризиків та класифікації виданих кредитів [37]

Оцінка фінансового стану потенційного клієнта проводиться кредитними менеджерами з використанням наступних критеріїв:

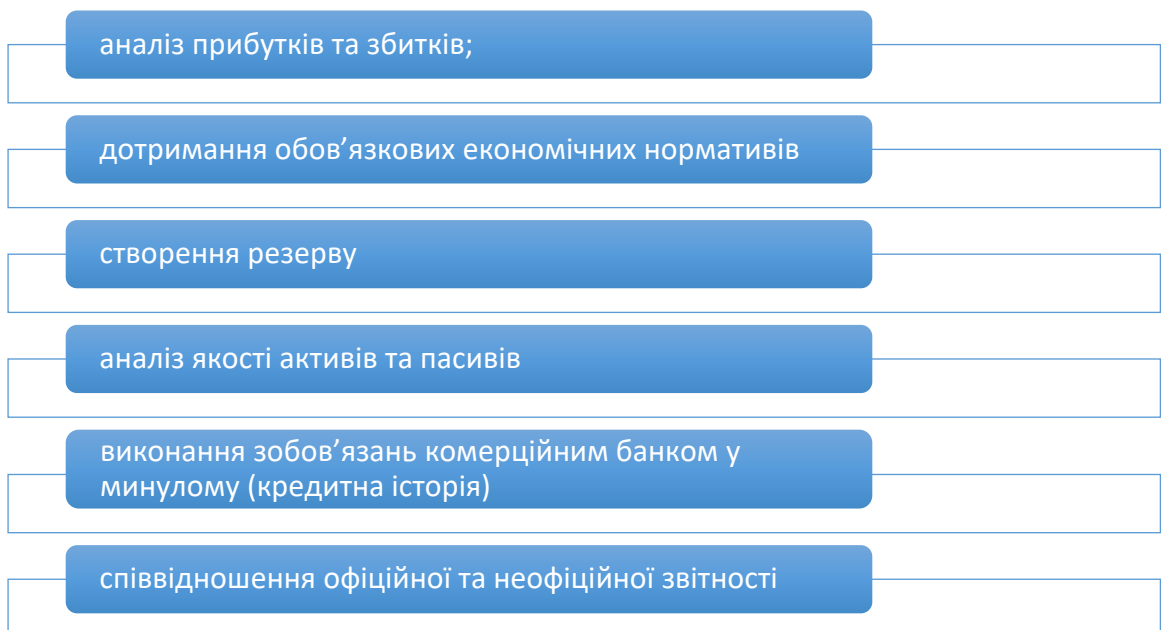

Рисунок 2.14 – Критерії оцінки фінансового стану позичальників [37]

Розглянемо сучасний стан кредитного портфеля АТ АКБ “Львів” за 2018-2020 рр. (рис. 2.10). Для цього визначимо, яку частину активів банку складають кредитні операції банку за відповідний період.

Найбільшу питому вагу в структурі активів АТ АКБ “Львів” займають кредити та заборгованість клієнтів. У 2018 р. вони становили 58,0%, у 2019 р. - 60,71%, а в 2020 р. – 60,8%, тож ми бачимо чітку тенденцію до зростання частки заборгованості клієнтів впродовж досліджуваного періоду.

Таблиця 2.7 - Кредити та заборгованість клієнтів і їх питома вага у структурі активів

Роки	Кредити та заборгованість клієнтів, млн грн	Питома вага в структурі активів
1	2	3
2018	1393,762	58,0%
2019	1940,280	60,71%
2020	3023,688	60,8%

[38, 39, 40, 41]

Рисунок 2.14 – Динаміка кредитів за заборгованості клієнтів

На основі річної фінансової звітності проаналізуємо динаміку та структуру кредитного портфеля за суб’єктами кредитування. З табл. видно,

що протягом 2017-2020 рр. існувала чітка тенденція підвищення обсягів кредитування Банку “Львів”, що є позитивним фактором.

Таблиця 2.8 - Структура кредитного портфеля АТ АКБ “Львів” у 2017-2020 рр.

Показники	2017		2018		2019		2020		Темп зростання
	Обсяг, млн. грн	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн	Питома вага, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Кредити фізичним особам	79,081	8,0	341,191	24,5	642,169	33,1	983,393	32,5	12,44
Кредити юридичним особам	911,788	92,0	1052,571	75,5	1298,111	66,9	2040,295	67,5	2,24
Усього	990,869	100	1393,762	100	1940,280	100	3023,688	100	3,05

[38, 39, 40, 41]

Для наочності зобразимо структуру кредитного портфеля АТ АКБ “Львів” у 2017-2020 рр. на рис. 2.15.

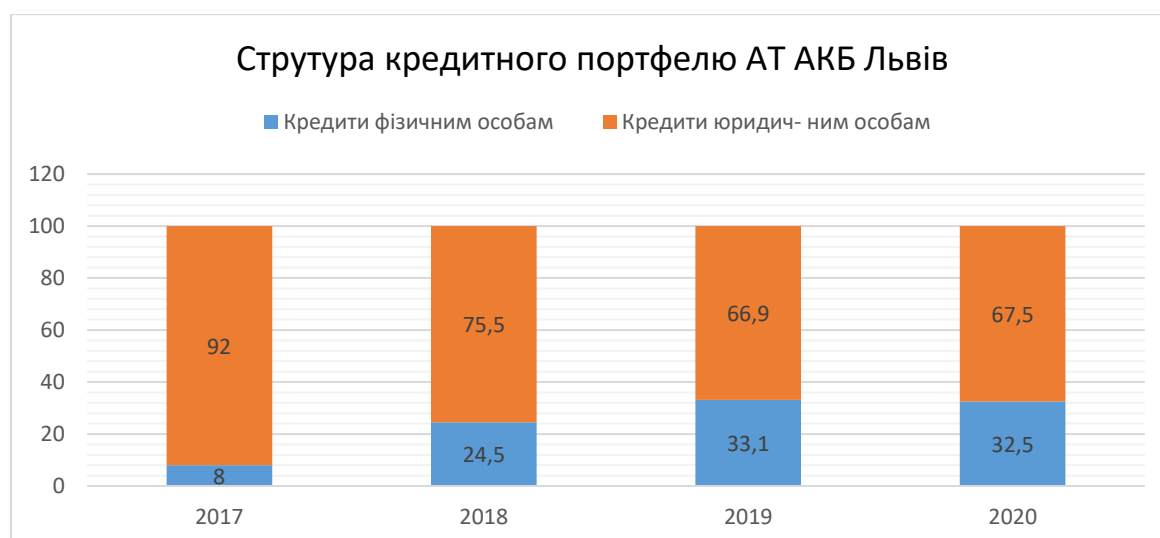

Рис. 2.15 – Структура кредитного портфеля АТ АКБ “Львів” у 2017-2020 рр.

Для розгляду показників у динаміці розрахуємо базовий темп росту за

аналізований період (див табл. 2.9)

Таблиця 2.9 – Розрахунок показників ряду динаміки за обсягами кредитування фізичних та юридичних осіб

Показники	Роки	Обсяг, млн. Грн	Темп росту
			баз.
1	2	3	4
Кредити фізичним особам	2017	79,081	100
	2018	341,191	431,44
	2019	642,169	812,039
	2020	983,393	1243,526
Кредити юридичним особам	2017	911,788	100
	2018	1052,571	115,440
	2019	1298,111	142,369
	2020	2040,295	223,768

[38, 39, 40, 41]

Здійснено побудову динаміки структури кредитного портфеля АТ АКБ “Львів” на основі показника базовий темп росту (рис. 2.16)

Рисунок 2.16 - Динаміка структури кредитного портфеля АТ АКБ “Львів” [38, 39, 40, 41]

Найбільше зростання обсягів кредитного портфеля банком спостерігалось у кредитування фізичних осіб, яке в 2020 році у 12,4 рази перевищує показник 2017 року. Відносно повільний темп зростання спостерігається у кредитуванні юридичних осіб – у 2020 році порівняно з 2017-м він склав 123,7%.

Зниження рівня економічної активності суб'єктів господарювання через низку карантинних обмежень, спричинених пандемією, позначилося на доходах та економічних очікуваннях населення. Це призвело до ускладнення обслуговування позик та погіршення якості кредитного портфеля банків.

Також змінилася структура кредитного портфеля, зросла частка кредитів, наданих фізичним особам, яка у 2020 р. склала 32,5%, а у 2017 р. була на рівні 8%. Проте кредити юридичним особам надалі складають найбільшу частку кредитного портфеля банку і у 2020 р. становили 67,5%. Збільшення кількості кредитів, наданих фізичним особам, може свідчити про зростання довіри населення до банківського сектору, вигідні умови кредитування та пом'якшення вимог банку до позичальника.

З метою визначення надмірної концентрації кредитних операцій в одному чи іншому сегменті проведемо аналіз структури кредитного портфеля за секторами економіки у 2018-2020 р.р. (табл. 2.7).

Аналіз таблиці 2.10 свідчить про те, що найбільший обсяг кредитування банку припадає на такі сектори економіки, як торгівля, ремонт автомобілів, потових виробів та предметів особистого вжитку, операції з нерухомим майном та інші.

Таблиця 2.10 - Структура виданих кредитів АТ АКБ “Львів” за видами економічної діяльності у 2017 - 2020 рр., млн. грн

Структура кредитів за видами економічної діяльності	2018	%	2019	%	2020	%
1	4	5	6	7	8	9
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	6603	1	92,154	5	60826	2
Операції з нерухомим майном	179612	13	182,843	9	224657	9
Торгівля, ремонт автомобілів та предметів особистого вжитку	427710	30	603,725	31	880580	34
СГ, мисливство, лісове господарство	146977	10	229,323	12	315903	12
Фізичні особи	103668	7	165275	8	210970	8
Інші	557698	39	692627	35	921844	35
Всього	1 422268	100	1 965 947	100	2 614780	100

[38, 39, 40, 41]

Наведемо динаміку структуру виданих кредитів АТ АКБ “Львів” за видами економічної діяльності протягом 2018 - 2020 рр., млн. грн на рис. 2.17

Рис.2.17 – Структура виданих кредитів за видами економічної діяльності

Під час аналізу кредитного портфеля АТ АКБ “Львів” виявлена позитивна динаміка кредитування фізичних осіб, що свідчить про збільшення довіри населення, а також про ефективну політику банку щодо управління кредитними ризиками. Вдосконалення управління кредитним портфелем повинно стосуватися теоретичних та практичних аспектів. З огляду на нестабільну макроекономічну ситуацію перспективи подальших досліджень мають бути направлені на розробку та впровадження сучасних інноваційних продуктів та послуг, а також підвищення конкурентоспроможності.

Отже, аналіз структури кредитного портфеля відіграє важливу роль у діяльності банку, дозволяє керівництву розробити ефективну тактику і стратегію розвитку комерційного банку, його можливості кредитування клієнтів і розвитку ділової активності на ринку.

2.4 Порівняльна характеристика методичних підходів банківських установ до визначення оцінки кредитоспроможності позичальника

Оскільки єдиної оптимальної системи оцінки кредитоспроможності позичальника не існує, кожен банк розробляє власну тактику і методику стосовно оцінки кредитоспроможності своїх клієнтів.

В Україні вітчизняні банки застосовують у своїй кредитній політиці переважно класичні методи оцінки кредитоспроможності позичальників. Натомість новостворені банки більшою мірою спрямовані на впровадження новітніх методики аналізу. Проте, на нашу думку, раціональним варіантом оцінки є поєднання вже існуючих методик, розроблених досвідченими банківськими установами та запровадження інновацій для досконалішого аналізу кредитоспроможності позичальника.

В основу критеріїв оцінювання кредитоспроможності покладено дві групи характеристик потенційних клієнтів, а саме:

- кількісні показники діяльності позичальника;
- якісні показники діяльності позичальника.

Окрім того, до складу показників оцінки фінансової стійкості підприємства-позичальника кожен банк має змогу самостійно додавати показники, що на думку його керівництва, найкраще відображатимуть різноманітні аспекти діяльності позичальників.

При оцінці кредитоспроможності позичальника вітчизняні банки використовують два методичні підходи, які базуються на:

Рисунок 2.21 – Складові методичних підходів оцінки кредитоспроможності позичальників [42]

Здійснено порівняльний аналіз структури методик провідних вітчизняних банківських установ: «ПриватБанк», «Ощадбанк», «Кредобанк», «Укрсиббанк», «Банк Львів».

Порівняльна характеристика методичних підходів щодо визначення оцінки кредитоспроможності позичальника вітчизняними банками наведена в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 - Характеристика методичних підходів щодо визначення оцінки кредитоспроможності позичальника

Частка у структурі підсумкового показника	«Приват банк»	«Ощад банк»	«Кредо банк»	«Укрсиб банк»	«Банк Львів»
1	2	3	4	5	6
Фінансові показники	98,27	65,10	53,33	10,94	76,79
Якісні фактори	1,73	34,90	46,67	89,06	23,21
У тому числі:					
кредитна історія	0,00	20,30	4,00	4,80	3,41
забезпечення	0,00	0,00	26,67	3,43	0,00

[43, 44, 45, 46]

З даних таблиці 2.11 видно, що фінансовим показникам приділяється значна увага в методиках наступних банків: «Приватбанк», «Банк Львів» та «Ощадбанк».

Тільки в методиці Укрсиббанку більшою мірою враховуються якісні фактори, ніж показники фінансового стану.

Наведемо групи показників, що використовуються вітчизняними банками для визначення оцінки кредитоспроможності позичальника (Рис. 2.21)

«Банк Львів»

- Показники фінансового стану. Аналіз прибутків та збитів. Обороти по рахунках. Кредитна історія.
- Додаткові фактори: причетність позичальника до судових розглядів; участь клієнта в спільних проектах, програмах з банком.
- Фото та відеоверифікація місця ведення бізнесу.
- Управлінська звітність клієнтів

«Кредобанк»

- Загальна характеристика позичальника. Аналіз показників фінансового стану
- Кредитна історія. Наявність забезпечення і оцінка якості забезпечення
- Аналіз ефективності комерційної угоди, що кредитується

«Ощадбанк»

Оцінка платоспроможності позичальника, фінансової стійкості.
Аналіз обсягів реалізації позичальника, оборотів за рахунками позичальника, складу і динаміки дебіторської та кредиторської заборгованост, прибутків та збитків.

Кредитна історія клієнта; умови діючої кредитної угоди;; вплив галузевих та географічних факторів; оцінка ділових якостей керівництва позичальника;

«Приватбанк»

- Показники ліквідності. Показники ділової активності. Показники фінансової незалежності
- Показники рентабельності.
- Інші фінансові показники. Суб'єктивні показники: ринкова позиція підприємства; ефективність управління підприємством; стабільність надходжень на рахунки підприємства

«Укрсиббанк»

- Показники ліквідності та мобільності. Показники ділової активності та прибутковості. Показники фінансової стійкості позичальника.
- Коефіцієнт забезпечення кредиту. Додаткові економічні показники. Додаткові суб'єктивні показники:
- Період функціонування підприємства; ділова репутація; ефективність менеджменту підприємства; якість наданої позичальником інформації; показник ринкового ризику

Рисунок 2.21 - Групи показників, що використовуються вітчизняними банками для визначення оцінки кредитоспроможності позичальника [43, 44, 45, 46]

Тепер вважаємо за доцільне визначити переваги та недоліки у

методичних підходах при оцінці кредитоспроможності позичальника даним банками (табл. 2.13).

Ощадбанк	Приватбанк	Ередобанк	Укриббанк	Банк Львів
<p>Переваги: Різнобічна оцінка діяльності позичальника Комплексний та поглиблений аналіз фінансового стану позичальника, прогноз надходжень грошових коштів на його поточний рахунок. Врахування галузевої приналежності. Ділові якості керівника</p> <p>Недоліки: Збір великої кількості показників має вплив на строк надання кредиту</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Переваги: • Оцінка кредитоспроможності з урахуванням галузевої приналежності • Застосування єдиного інтегрального рейтингу підприємства на підставі аналізу його фінансово-майнового стану • Недоліки: • Суб'єктивні показники мають невелику питому вагу в загальному інтегрованому показнику. • Постійне спостереження вимагає створення додаткового аналітичного відділу банку. • Відсутні дані про кредитну історію та заставу 	<ul style="list-style-type: none"> • Переваги: • Комплексний аналіз фінансового стану позичальника, прогноз надходжень грошових коштів на його поточний рахунок. • Аналіз та оцінка забезпечення • Недоліки: Тривалий час займає внутрішня оцінка якості застави позичальника, що негативно позначається на тривалості надання рішення по кредиту 	<ul style="list-style-type: none"> • Переваги: • Різнобічна оцінка діяльності позичальника. • Комплексний та поглиблений аналіз фінансового стану позичальника, прогноз надходжень грошових коштів на його поточний рахунок. • Врахування галузевої приналежності бізнесу • Недоліки: • Тривалий час займає внутрішня оцінка якості застави позичальника, що негативно позначається на тривалості надання рішення по кредиту 	<ul style="list-style-type: none"> • Переваги: • Комплексний фінансового стану позичальника Можливість залучення банку в ролі фінансового партнера. Аналіз кредитної історії та ділових якостей позичальника • Аналіз управлінської звітності яка позитивно впливає на затвердження суми по кредитному договору • Недоліки: • Великий обсяг інформації для обробки. • Відмова деяких позичальників в надавати управлінську звітність

Рисунок 2.22 - Переваги та недоліки у методичних підходах при оцінці кредитоспроможності позичальників вітчизняних банків

Проаналізувавши наведену таблицю, можна зробити висновок, що методика оцінки кредитоспроможності позичальника у кожного банку має власні переваги та недоліки, проте всі вони адаптовані під внутрішньобанківські положення про порядок проведення кредитних операцій та стратегію поведінки банку на ринку.

На ряду з перевагами методики оцінки кредитоспроможності клієнтів АТ АКБ Львів, до яких можна віднести комплексний та поглиблений аналіз фінансового стану позичальника, його психологічного портрета та ділової репутації, підхід, який застосовують кредитні експерти банку, має свої недоліки, а саме - великий обсяг інформації для обробки та небажання деяких позичальників надавати незадекларовану звітність бізнес-діяльності. Таким чином, наявна методика оцінки кредитоспроможності потенційних клієнтів банку потребує вдосконалення, тому серед резервів вдосконалення кредитної політики банку варто розглянути питання удосконалення даної методики.

Отже, основними пріоритетами Банку на найближчу перспективу можна визначити наступні:

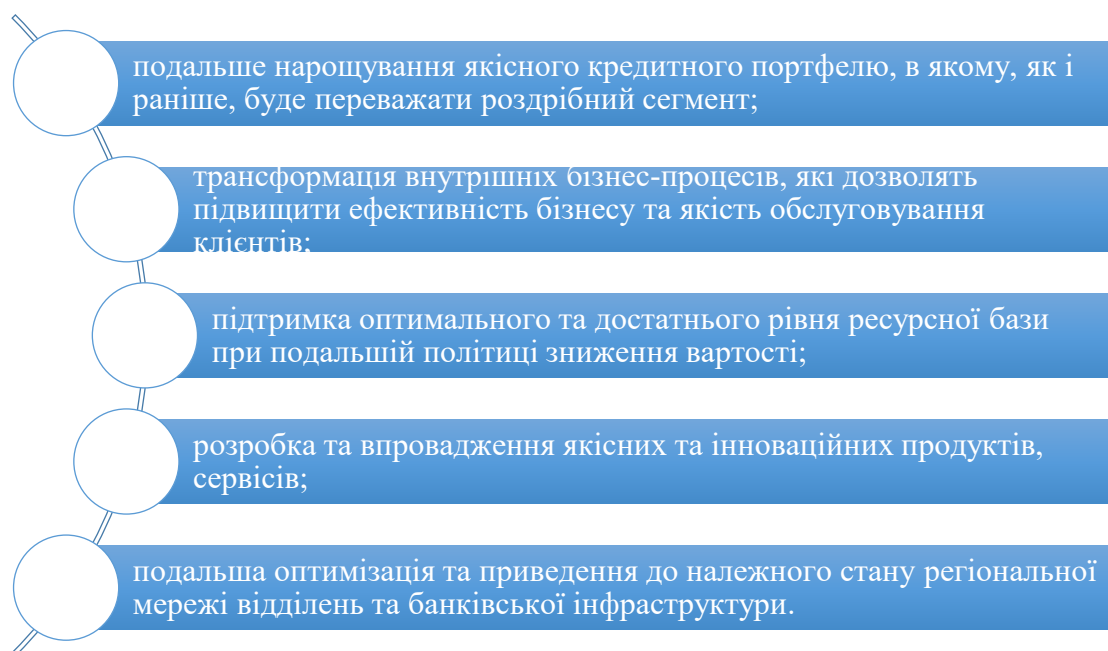

Рисунок. 2.21 - Основні пріоритети Банку на найближчу перспективу

Висновки до розділу 2

Отже, у даному розділі здійснено загальну характеристику діяльності комерційного банку АТ АКБ «Львів» протягом 2018-2020 р. р.

Здійснивши аналіз фінансово-економічної діяльності банку за 2018-2020 р.р., можна констатувати, що сума коштів, залучених від фізичних і юридичних осіб, також державних і громадських організацій з кожним роком зростає, що позитивно позначилося на активах банку.

У структурі залучених коштів найбільшого приросту досягли шляхом збільшення вкладень фізичних осіб, які у середньому зростали кожного року на 30%.

Стосовно суми кредитів та заборгованостей клієнтів, бачимо, що даний показник також має тенденцію до зростання. За 2020 рік даний показник зріс на 55,8 % в порівнянні з 2018 роком.

Таким чином, оцінюючи діяльність банку за аналізований період, бачимо, що основні фінансово-економічні показники відображають позитивну тенденцію банківська установа нарощує темпи зростання і поступово підвищується конкурентоспроможність на ринку.

Аналізуючи показники Чистий спред та Чиста процентна маржа, можна стверджувати про оптимальне значення даних показників та спроможність банку покривати свої витрати і утворювати чистий процентний дохід.

Дослідивши кредитний портфель АТ АКБ «Львів», можна відмітити, що його структура потребує оптимізації у напрямку розподілу кредитних коштів між позичальниками. Таким чином, керівництву слід звернути увагу на його оптимізацію з метою диверсифікації кредитного ризику і підтримки необхідного рівня ліквідності; переглянути умови кредитування для суб'єктів різних клієнтських сегментів і позичальників з різною оцінкою фінансового стану, кредитної історії.

Найбільше зростання обсягів кредитного портфеля банком спостерігалось у кредитування фізичних осіб, яке в 2020 році у 12,4 рази перевищує показник 2017 року. Відносно повільний темп зростання спостерігається у кредитуванні юридичних осіб – у 2020 році порівняно з 2017-м він склав 123,7%. Зростання кількості позик фізичних осіб зумовлене підвищенням доступності кредитних продуктів, запровадження технологічної новинки – Інтернет-банкінгу та підвищенням довіри населення до банків.

Найбільшу питому вагу в структурі активів АТ АКБ “Львів” займають кредити та заборгованість клієнтів. У 2017 р. вони становили 55,6%, у 2018 р. – 58,0%, у 2019 р. - 60,71%, а в 2020 р. – 60,8%, тож ми бачимо чітку тенденцію до зростання частки заборгованості клієнтів впродовж досліджуваного періоду.

Здійснивши аналіз структури кредитного портфеля АТ АКБ “Львів” за видами економічної діяльності у 2017 - 2020 рр., можна зробити висновок, що найбільший обсяг кредитування банку припадає на такі сектори економіки, як торгівля, ремонт автомобілів, потових виробів та предметів особистого вжитку (32%), переробна промисловість (19%), сільське господарство, мисливство та лісове господарство (14%). Кредитування таких сфер, як виробництво, переробна промисловість, сільське господарство та торгівля, є першочерговим з огляду на те, що ці галузі є стратегічно важливими для розвитку сучасної економіки.

Порівнявши різні методики аналізу кредитоспроможності позичальників «Приватбанку», «Ощадбанку», «Кредобанку», «Укрсиббанку» та «Банку Львів» можна зробити висновок про необхідність урахування при оцінюванні кредитоспроможності клієнта таких чинників:

- 1) оцінка кредитоспроможності повинна мати регулярний характер, проводитися кожних 3 місяці;

2) доцільним є застосування автоматизованих методів, які даватимуть змогу зробити експрес-аналіз конкурентоспроможності підприємства;

3) при оцінці кредитоспроможності банк має з'ясувати наступне: максимальний комфортний місячний платіж для позичальника, який не обтяжуватиме і відповідатиме його фінансовим можливостям;

4) для здійснення комплексної оцінки слід враховувати окрім поточної також перспективну кредитоспроможність позичальника, тобто спрогнозувати його прибутковість на термін видачі кредит;

5) ефективність аналізу кредитоспроможності залежить компетентності і досвіду банківського працівника;

6) система оцінки кредитоспроможності повинна бути адаптивною і враховувати специфіку кожного індивідуального позичальника.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ

3.1 Напрями удосконалення кредитної діяльності комерційних банків

Напрямки та шляхи удосконалення кредитних відносин між банками та підприємствами можна розглядати на 2-х рівнях: макроекономічному та мікроекономічному.

На мікроекономічному рівні, тобто такому, що визначає внутрішні положення стосовно реалізації кредитної діяльності банків, ефективними напрямками щодо оптимізації кредитного процесу можуть стати:

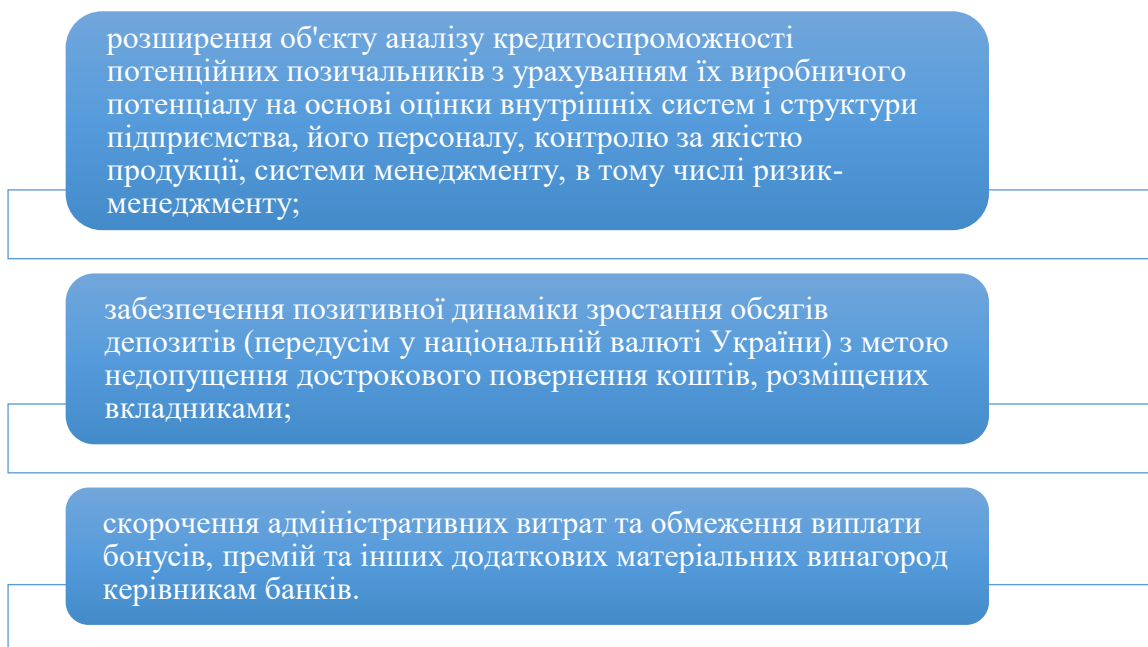

Рисунок 3.1 – Заходи щодо удосконалення та оптимізації кредитної діяльності банківської системи на мікроекономічному рівні

[Розроблено на основі власних досліджень]

На макроекономічному рівні напрями щодо удосконалення кредитної діяльності комерційних банків повинні спрямовуватися на забезпечення належного рівня ліквідності та покращення взаємодії банків з потенційними клієнтами. До таких заходів віднесемо наступні:

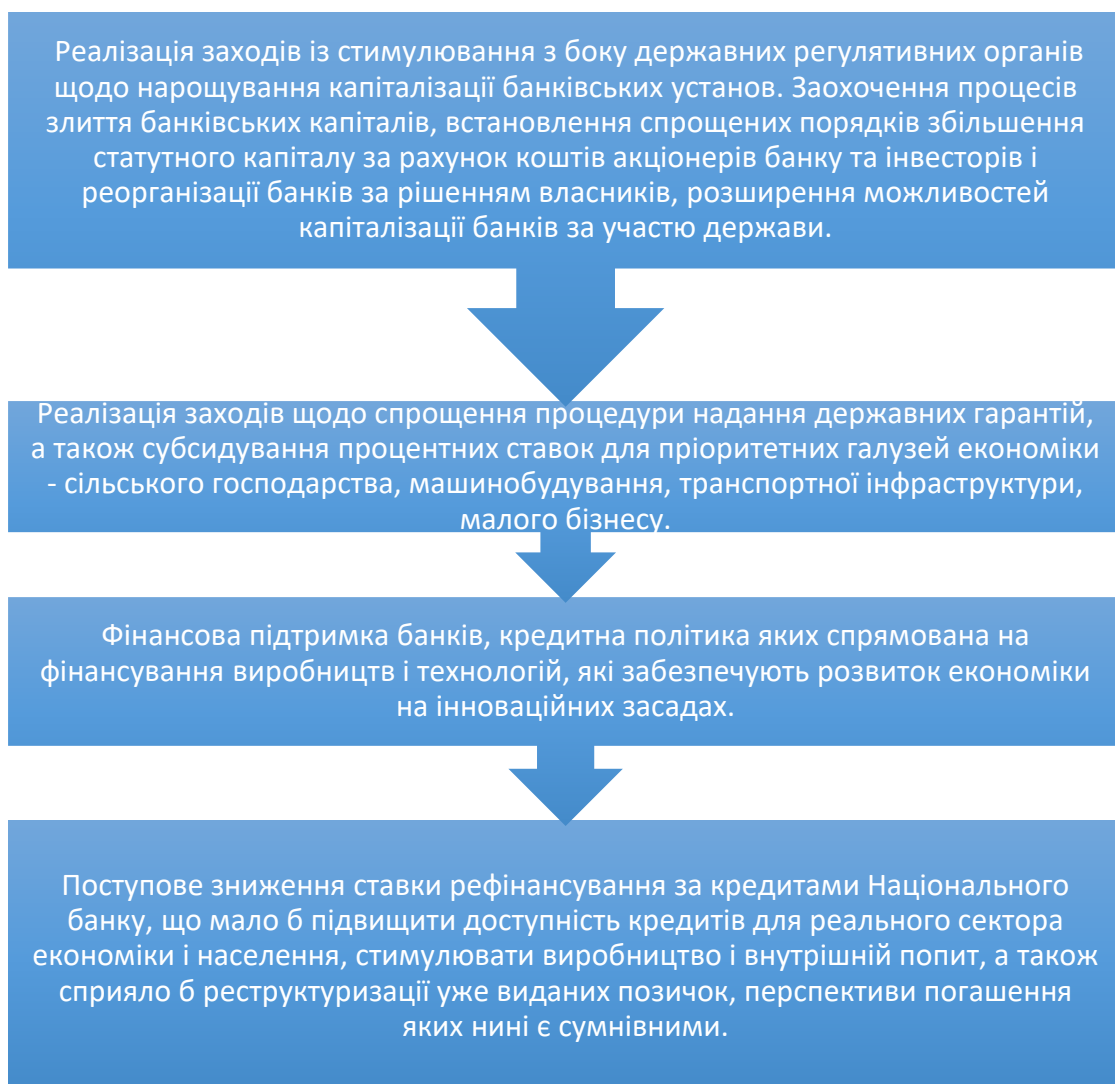

Рисунок 3.1 - Заходи щодо удосконалення та оптимізації кредитної діяльності банківської системи на макроекономічному рівні

[Розроблено на основі власних досліджень]

Розширення асортименту кредитних послуг, які визначають ефективність спрямування банківських позичок на задоволення потреб

суб'єктів господарювання, є також одним із ключових моментів у реалізації механізму кредитного забезпечення позичальників.

Кредитні продукти комерційного банку, часто обмежені вузьким переліком цільових кредитів, але реалізація кредитної діяльності в сьогоdnішніх умовах повинна враховувати потреби різних груп позичальників і пропонувати комплекс кредитних продуктів, у який варто було б включити:

- цільові кредити, призначені для обігових потреб будь-якого цільового призначення;
- кредитна лінія, яка надає можливість клієнтам користуватися кредитними коштами протягом визначеного часу і в межах попередньо розрахованого кредитного ліміту.

Проаналізувавши кредитну політику закордонних банків, можна прослідкувати, що переважно вони використовують механізми функціонування кредитних ліній, які стосуються:

Рисунок 3.3 - Механізми функціонування кредитних ліній закордонних банків

[Розроблено на основі власних досліджень]

Кредиті лінії є найбільш гнучким кредитним продуктом, оскільки вони дають можливість позичальнику використовувати кредитні кошти в міру їх необхідності в межах визначеного ліміту. Даний продукт є одним з найкомфортніших інструментів для підприємств, у яких є часта потреба в поповненні обігового капіталу.

Кредитна лінія може бути простою (невідновлювальною) або револьверною. Другий тип дає змогу позичальнику отримувати і погашати транші в зручній для себе графік;

— овердрафт, короткостроковий кредит, який допускає утворення дебетового сальдо на рахунку клієнта в межах попередньо встановленого ліміту;

— факторинг, фінансовий інструмент, який дає можливість миттєво отримати більшу частину платежу за дебіторською заборгованістю;

— операції репо, які передбачають придбання цінних паперів клієнта із зобов'язанням їх зворотного викупу;

— іпотечний кредит, який надасть реальну можливість придбання житла для молодих груп населення;

— вексельні кредити, які надаються за заявою власника векселя;

— операції з надання вексельного авалю, які передбачають передачу клієнтом зобов'язання про оплату векселя банку, у випадку неспроможності [47 с. 67].

Наведений вище набір позичкових операцій, сприятиме розширенню асортимету пропонованих продуктів, допоможе залучити банку більше коло клієнтів і зміцнити свою позицію на ринку кредитних послуг.

Удосконаленню взаємовідносин банківських установ та суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, на нашу думку, сприятиме реалізація наступних заходів:

1. Додання в перелік послуг комерційних банків доступних пільгових кредитів для підприємств, які прагнуть перейти на високотехнологічне виробництво.

2. Удосконалення методики розрахунку кредитоспроможності потенційного позичальника за допомогою різних новітніх і технологічних інструментів;

3. Диверсифікація кредитних продуктів відповідно до особливостей вітчизняних підприємств: джерел формування оборотного капіталу, темпів розвитку різних галузей та податкового законодавства.

4. Зміна у підході до роботи з клієнтами, розробка індивідуальних кредитних програм для підприємств стратегічно важливих галузей економіки.

Розвиток банківської сфери на ринку позичкових послуг зумовлює потребу у постійному вдосконаленні кредитної політики та проведенні низки маркетингових досліджень щодо планування майбутніх потреб клієнтів в інформаційних технологіях, визначенні переліку послуг, які матимуть попит і максимально відповідатимуть потребам підприємств.

Хоча чимало вітчизняних банків проводять активну маркетингову політику у напрямі побудови партнерських взаємовідносин з клієнтами, на практиці ми часто зустрічаємося з іншим: пільгові кредити для бізнесу є важкодоступними і вимагають чимало затрат часу і ресурсів для укладення кредитної угоди.

Покращенню обслуговування клієнтів сприятиме також запровадження змін у напрямі обслуговування підприємств: закріпити за кожним клієнтом кредитного менеджера - "ВСА", який супроводжуватиме його з початку і кінця терміну кредитного договору.

3.2 Запровадження нової методики аналізу кредитоспроможності позичальників

Кредитоспроможність позичальників можна визначити як комплекс взаємозв'язаних кількісних і якісних показників, які в своїй єдності визначають ступінь кредитоспроможності потенційного позичальника. Одним із напрямків вдосконалення механізму кредитування суб'єктів господарювання є запровадження нової методики визначення розрахункового кредитного ліміту позичальників.

Головним завданням кредитного відділу банку є визначення для позичальника оптимальної і максимально допустимої суми кредиту, яка задовільнятиме його потреби і одночасно не обтяжуватиме у виконанні свого зобов'язання за кредитним договором.

Фінансові установи здійснюють розрахунок «безпечної» суми кредиту на основі даних фінансової звітності підприємства, його кредитної історії та інших показників об'єктивних і суб'єктивних параметрів, які визначаються індивідуально кожним банком, згідно з його кредитною політикою.

Проводячи оцінку платоспроможного потенційного позичальника, банк розраховує рівень кредитного ризику, який йому прийдеться понести, уклавши кредитний договір. Щоб мінімізувати рівень даного ризику, керівництво, відповідно до положень кредитної політики, розробляє рейтингову систему оцінки кредитоспроможності, яка дозволяє присвоїти кожному клієнту певний ранг, відповідно до його платоспроможності [48].

Головна ідея запропонованої методики полягає у наступному: максимальна сума позичкових коштів, яка буде прийнятною та “комфортною” для конкретного суб'єкта господарювання визначається на основі його поточного боргового навантаження та можливості сплачувати майбутні платежі за новим кредитними зобов'язаннями.

Даний Інструмент буде корисним для обох суб'єктів кредитних відносин:

Працівників банків:

- надасть можливість отримати швидко оцінку потенціалу позичальника та його кредитоспроможності

Суб'єктам господарювання:

дозволить провести експрес - оцінювання власного боргового потенціал задля оцінки і моніторингу динаміки свого боргового тягаря.

Рисунок 3.4 – Ефект інструменту для учасників кредитних відносин

При цьому основним визначальним фінансово-економічним показником є співвідношення чистого боргу позичальника і прибутку до вирахування податків, та інших витрат з виконання попередніх зобов'язань, тобто Net Debt/EBITDA. Розраховане значення даного показника дасть змогу кредитним експертам зробити визначити чи поточне боргове навантаження відповідає доходам суб'єкта господарювання, які він отримує від ведення підприємницької діяльності.

При застосуванні даної моделі до основних стоп-факторів, за якими відбувається перевірка та відбір потенційних позичальників пропонуємо додати від'ємне значення EBITDA. У такому випадку подальша співпраця з банком у напрямку кредитування буде неможливою, оскільки EBITDA показує прибуток підприємства. Таким чином, показник EBITDA має бути обов'язково позитивним, тільки в цьому разі банк почне розглядати можливість кредитування.

Пропонуємо розглянути застосування даної методики на наступному прикладі: нехай в позичальника $\text{Net Debt/EBITDA} = 5$. Таким чином, за

нормальних умов функціонування суб'єкта господарювання йому знадобиться 5 років для того, щоб позбутися всіх зобов'язань, якщо сума платежів дорівнюватиме сумі прибуток до вирахування витрат за відсотками, податків та амортизаційних відрахувань. За наведених умов потенційному клієнту буде важко справитися з додатковим кредитним навантаженням. Таким чином ризик неповернення кредитних коштів є досить високим для банку і не виправданим.

Виняток може становити високоперспективний бізнес, у якому майбутні грошові потоки гарантовано матимуть позитивну тенденцію до зростання. Отож, кредитний ліміт, розрахований за наведеною вище формулою дорівнюватиме нулю [48].

Розглянемо інший приклад. Нехай у компанії співвідношення Net Debt/EBITDA становить 0.5, а рівень боргового навантаження, кредитор виставив на рівні 3. Таким чином клієнт може розраховувати, що отримає додаткові кредитні кошти у розмірі, що не перевищить нормативного ліміту. Даний обсяг потенційно можливої затвердженої суми кредиту пропонується розраховувати в рамках модуля “Кредитний ліміт”.

Можна сформулювати головну ідею наступним чином:

З нерівності:

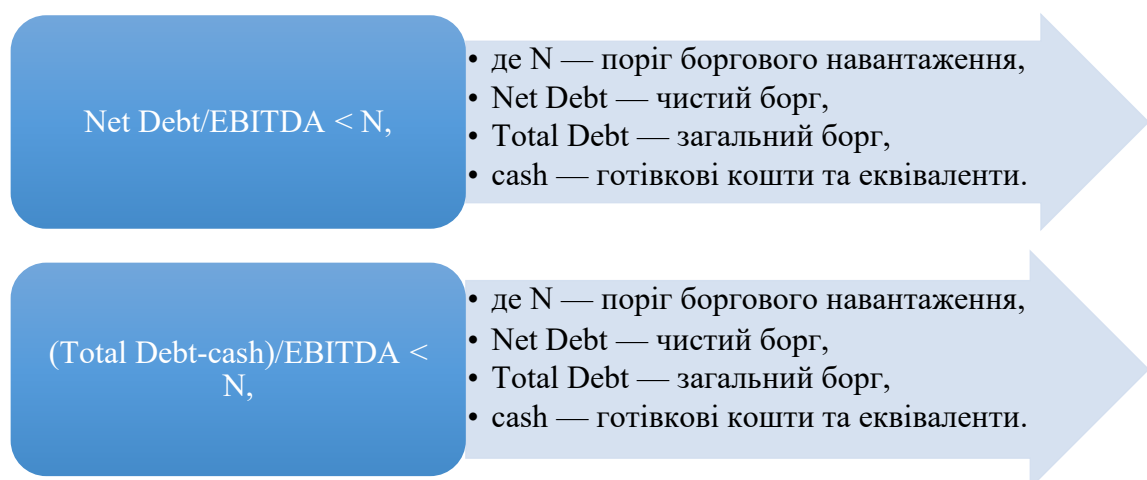

Рисунок 3.5 – Головна ідея методики у формалізованому вигляді

впливає, що

$$((\text{total_debt} - \text{cash}) + \text{LoanLimit}) / \text{EBITDA} = N,$$

- LoanLimit — потенційний максимальний обсяг додаткового кредиту, який може взяти компанія, щоб не перевищити поріг боргового тягаря N.
- Net Debt — чистий борг,
- Total Debt — загальний борг,
- cash — готівкові кошти та еквіваленти.

Рисунок 3.6 – Формула визначення порогу боргового навантаження

Таким чином розрахунковий кредитний ліміт позичальника можна розрахувати за формулою:

$$\text{LoanLimit} = N * \text{EBITDA} - \text{total_debt} + \text{cash},$$

- N — поріг боргового навантаження,
- EBITDA — операційний прибуток до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань
- Total Debt — загальний борг,
- cash — готівкові кошти та еквіваленти

Рисунок 3.7 – Формула розрахунку кредитного ліміту позичальника

Згідно з даною методикою, оцінка кредитоспроможності юридичної особи чи підприємця робитиметься на основі доступних фінансово-економічних показників з бази даних YouControl, розрахованого рівня боргового навантаження і встановленого рівень оптимальних лімітів у діапазоні 3-5 Net Debt/EBITDA.

Перевага застосування модуля за умовчужанням полягає у наступному: розрахунок кредитного ліміту проводитиметься автоматично на основі попередньо обраних параметрів, які кожен банк може визначати індивідуально, виходячи із власної кредитної політики.

3.3 Обґрунтування методу визначення розрахункового кредитного ліміту позичальників АТ АКБ «Львів»

Керівникам АТ АКБ «Львів» пропонується створити дашборд для автоматизованого розрахунку кредитного ліміту із застосуванням власних параметрів, які враховуватимуть специфіку оцінки та аналізу потенційних позичателів АТ АКБ «Львів». Це дозволить використовувати актуальну інформацію про підприємство та задати власні порогові значення обмежувальних факторів (наприклад граничний Net Debt/ЕВІТДА).

Наведемо перелік змінних вхідних показників для вводу (у підпунктах зазначено відповідні статті фінзвітності) (рис. 3.8):

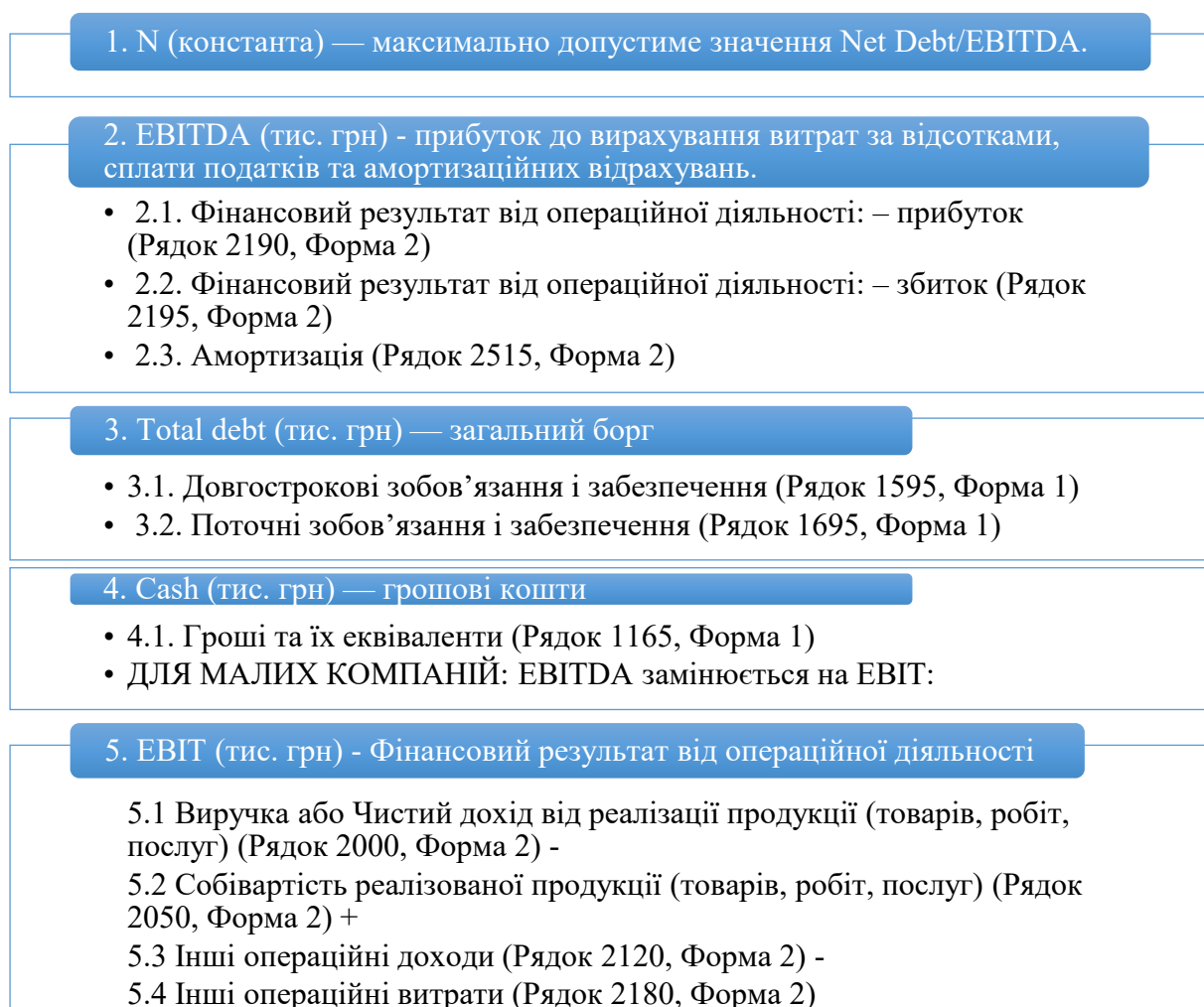

Рисунок 3.8 - Перелік змінних для вводу

Загальна формула для розрахунку кредитного ліміту подана на рисунку 3.9.

$$\text{LoanLimit} = N * \text{ebitda} - \text{total_debt} + \text{cash} \text{ (для великих компаній)}$$

$$\text{LoanLimit} = N * \text{ebit} - \text{total_debt} + \text{cash} \text{ (для малих компаній)}$$

Рисунок 3.9 - Загальна формула для розрахунку кредитного ліміту:

Тепер вважаємо за доцільне навести деталізовану формулу для розрахунку кредитного ліміту (рис. 3.10)

Деталізована формула для розрахунку кредитного ліміту:	$\text{LoanLimit} = N * ((2190 - 2195) + 2515) - (1595 + 1695) + 1165 \text{ (для бізнесу, який відноситься до категорії малий і середній бізнес)}$
	$\text{LoanLimit} = N * (2000 - 2050 + 2120 - 2180) - (1595 + 1695) + 1165 \text{ (для Фопів та мікро бізнесу)}$

Рисунок 3.10 - Деталізована формула для розрахунку кредитного ліміту

Здійснимо розрахунок кредитного ліміту для позичальника ТОВ “Стиль Плюс”. Основою для розрахунків є фінансовий звіт підприємства за 2021 рік (додаток 1)

Для початку розрахуємо граничний рівень боргового навантаження N за формулою:

$$\text{Net Debt/EBIDA}$$

Згідно з балансом підприємства поточні зобов'язання підприємства за 2021 рік становили:

$$\text{Net Debt} = 151,4 \text{ (тис. грн.)}$$

Фінансовий результат від операційної діяльності за 2021 рік становив:

$$EBIDA = 607,2 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\text{граничний рівень боргового навантаження} = 151,4 / 607,2 = 0,25$$

Аналізуючи отримане значення, можна зробити висновок, що наявне боргове навантаження відповідає поточним доходам від ведення бізнесу.

Таким чином в ТОВ “Стиль Плюс” рівень боргового навантаження дорівнює 0,25. Тобто за даних умов функціонування підприємства, йому потрібно 0,25 років (3 місяці), щоб погасити всі наявні борги.

Максимальний рівень боргового тягаря визначений керівництвом АТ АКБ Львів на рівні 3 ($N = 3$).

Тепер здійснимо розрахунок обсягу потенційно можливого кредитування для ТОВ “Стиль Плюс” за допомогою запропонованої методики:

$$\text{LoanLimit} = N * \text{ebit} - \text{total_debt} + \text{cash}$$

$$\text{LoanLimit} = 3 * 698,5 - 558,4 - 151,4 + 4,8 = 1\,390,5$$

Отже, здійснивши відповідні розрахунки, можна зробити наступні висновки стосовно кредитоспроможності ТОВ “Стиль Плюс”:

Оскільки у підприємства рівень боргового тягаря $\text{Net Debt}/EBIDA = 0,25$, а максимально можливий рівень боргового навантаження визначений кредитором становить 3, то в підприємства є можливість отримати від кредитора позичкові кошти у обсягах, які не перевищують нормативного ліміту, а саме 1 390, 5 тис. грн.

Отже, на основі аналізу проведених досліджень зробимо наступні висновки (рис. 3.11).

Отже, зміни в технологіях і бізнесі відбуваються неспинними темпами. Банківська галузь переживає цифрову трансформацію, змушена постійно адаптуватися до динамічних змін ринкового середовища, спричинених розвитком технологій та фінансово-економічним становищем

в країні і світі загалом. Політика банків стає все більш клієнтоорієнтованою, кардинально змінюючи відносини позичальника та фінансової установи.

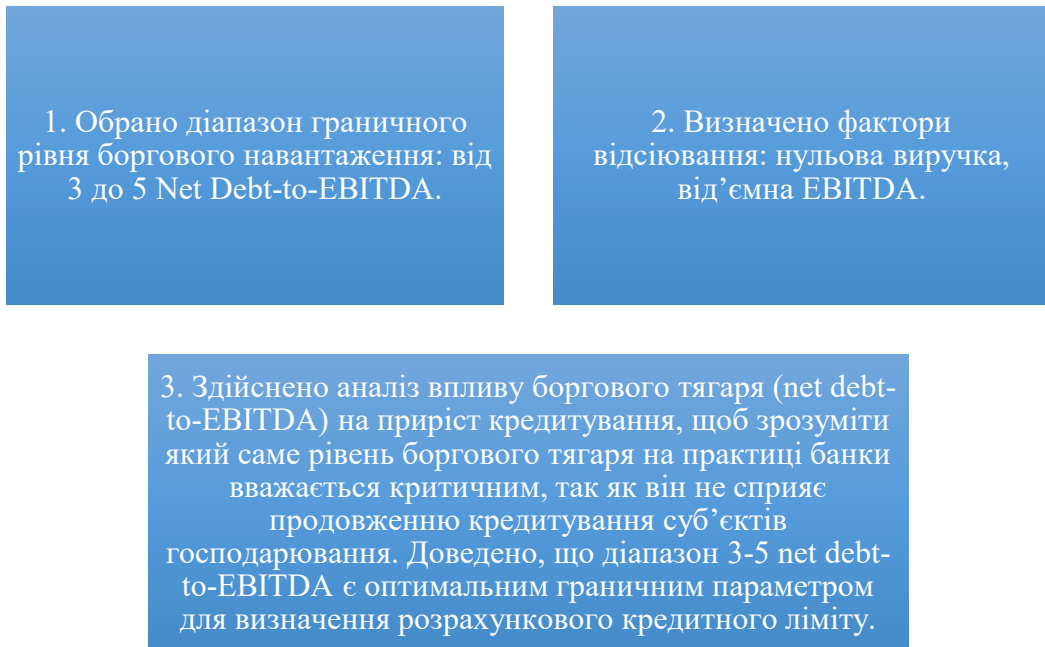

Рисунок 3.11 – Висновки на основі аналізу досліджень

Банки та інші постачальники фінансових послуг використовують потужні новітні технології для керування даними та збереження конкурентоспроможності на ринку. Запровадження технологій дозволяє банкам точніше та вигідніше задовольняти потреби своїх клієнтів. Однією з технологічних новинок у банках є застосування автоматизованого кредитного скорингу.

Застосування наведеної методики автоматизованого аналізу кредитоспроможності позичальників допоможе кредитним менеджерам скоротити час обробки заявки та загалом позитивно вплине на прийняття рішення щодо майбутньої співпраці з потенційним клієнтом.

Висновки до розділу 3

У даному розділі було запропоновано напрями підвищення ефективності кредитування суб'єктів підприємницької діяльності банківськими установами, зокрема удосконалення методики аналізу кредитоспроможності потенційних позичальників.

Було визначено, що для оптимізації та удосконалення кредитних відносин між банками та позичальниками з боку держави слід вжити наступні заходи:

- підвищити доступність банківського кредиту для суб'єктів господарювання, які потребують збільшення коштів на обігові потреби;
- спростити процедури надання субсидій та державних гарантій для підприємств критично важливих галузей;
- розширити можливості капіталізації банків;
- розробити процедури санації комерційних банків, які перебувають на межі банкрутства;

У напрямку покращення організації та встановлення довгострокових і надійних відносин між суб'єктами кредитної угоди перспективними можна назвати наступні заходи:

- Удосконалення методики аналізу кредитоспроможності позичальників;
- Оптимізація часу обробки кредитної заявки завдяки використанню автоматизованої системи оцінки фінансового стану позичальника;
- Присвоєння кожному клієнту власного кредитного менеджера, до якого можна звернутися при потребі на пряму;
- Розширення асортименту чинних кредитних продуктів для різних груп позичальників;
- Внести зміни до обслуговування клієнтів з урахуванням особливостей функціонування кожного з них;

Аналізуючи кредитку політику АТ АКБ «Львів» за доцільне вважаємо запровадження нової методики аналізу кредитоспроможності позичальників, яка ґрунтуватиметься на автоматизації визначення розрахункового кредитного ліміту позичальників. Застосування даної методики дозволить автоматично затверджувати максимальну суму, яку банк буде готовий надати клієнту у користування, мінімізувавши власні ризики, пов'язані з можливістю наповнення кредитних коштів.

Автоматизований обрахунок максимальної суми, на яку може розраховувати позичальник обчислюватиметься виходячи з даних звіту про фінансовий результат діяльності підприємства за попередньо встановлених параметрів. Також кредитним експертам АТ АКБ «Львів» пропонується створити власний дашборд для автоматизованого розрахунку кредитного ліміту із застосуванням власних параметрів. Це дозволить задати власні порогові значення обмежуючих факторів та скоротити час обробки заявки, що загалом позитивно вплине на прийняття рішення щодо можливості надання кредиту або навпаки припинення кредитних зв'язків з даним клієнтом.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Банківські установи виконують одну з найважливіших функцій у забезпеченні суб'єктів господарювання фінансовими ресурсами. Саме банки здійснюють прямий вплив на спроможність підприємств різних галузей та профілів економіки залучати інноваційні технології, здійснювати інвестиції в капітальні вкладення і, таким чином, забезпечувати можливість для розвитку. При цьому існує прямий зв'язок між рівнем розвитку фінансового, зокрема банківського, сектору та темпами зростання економіки, що зумовлюється низкою наступних причин:

- поглибленням глобалізації в фінансовій сфері;
- процесами об'єднання та взаємопроникнення банківських, промислових та торговельних капіталів;
- значною потребою суб'єктів господарювання в фінансово-кредитних та інвестиційних ресурсах;
- потребами суб'єктів господарювання у мобільних джерелах фінансування поточних потреб колообігу капіталу тощо.

Це обумовлено основною функцією банківської системи, яка полягає у задоволенні попиту у інвестиціях та кредитах, потреб суб'єктів господарювання та населення регіону в кредитних ресурсах, забезпечення повного спектра банківських продуктів та послуг.

У першому розділі роботи досліджено основні теоретико-методичні засади організації та аналізу кредитування суб'єктів підприємницької діяльності комерційними банками.

На процес кредитування суб'єктів господарювання впливає ряд екзогенних та ендогенних факторів. До першої групи відносяться фактори, які впливають на фінансову та економічну стабільність системи кредитної кооперації, до другої - якість та структуру активів та пасивів учасників

кредитних відносин, адекватність їх капіталу та рівень ліквідність, рівень фінансового менеджменту, рівень кваліфікації банківських працівників, конкурентоспроможність банківських продуктів та послуг, маркетингова політика банку, розвиненість філіальної мережі.

Щоб уникнути негативного впливу наведених факторів і звести кредитні ризики до мінімуму, необхідно вдосконалювати процес кредитування на різних його етапах, особливу увагу приділяючи аналізу кредитоспроможності позичальника.

На сьогодні у банківській системі спостерігається негативна ситуація з несвоєчасним поверненням кредитів, зумовлена не лише негативним впливом зовнішніх фактів, на які банк безпосередньо не може повпливати, але й відсутністю ефективних розроблених методичних підходів до визначення кредитоспроможності потенційних позичальників та встановлення для них кредитного ліміту.

Таким чином глобальні виклики сучасності внесли серйозні корективи в діяльність банківської системи України, зокрема у напрямку аналізу та оцінки фінансового стану суб'єктів господарської діяльності, які можуть стати потенційними позичальниками банків.

Для розв'язання даної проблеми необхідно розробити обґрунтовану методику, що дозволить кредитним менеджерам та аналітикам банку реально оцінювати кредитоспроможність позичальників і уникнути у майбутньому «проблемних кредитів». Щоб унеможливити себе від фінансових втрат, банки проводять ретельний аналіз і перевірку даних клієнта, а також його фінансовий стан, що грає ключову роль в схваленні позики. Під час перевірки можуть використовуватися прямі і непрямі методи, завдання яких виявити реальний рівень доходу позичальника. Це потрібно тому, що значна частина громадян працює неофіційно або отримує офіційну мінімальну зарплату, яка відрізняється від фактичного доходу. Банки не готові відмовлятися від таких клієнтів, а тому ретельно перевіряють:

- кредитну історію;
- персональні дані;
- наявність у власності рухомого і нерухомого майна;
- порука і закредитованість.

Оскільки не існує єдиної законодавчо затвердженої методики визначення кредитоспроможності позичальників, банки можуть адаптувати наявні методи під власну кредитну політику, додаючи чи забираючи певні параметри оцінки. Для прикладу, це можуть бути моральні якості, соціальний портрет чи репутація позичальника.

В ході проведеного дослідження ми розглянули функціонування та кредитну політику комерційних банків в Україні, зокрема АТ АКБ «Львів». Було розглянуто особливості діяльності банку, його організаційну структуру та здійснено короткий опис поточної бізнес-моделі банку, який позиціонує себе як спеціалізований постачальник банківських послуг для малого і середнього бізнесу в Україні. Ознайомившись із затвердженою Стратегією Банку на період 2020-2024 рр. ми виділили основні пріоритетні напрямки діяльності Банку на 2021 рік, серед яких здійснення активного кредитування малого та середнього бізнесу, фінансування малого бізнесу за рахунок партнерських угод в рамках державних програмах кредитування, збільшення інвестицій у технологічні рішення та автоматизація і оптимізація внутрішніх процесів в Банку з метою збільшення ефективності і цифровізації.

Проаналізувавши кредитну політику банку, його кредитні програми та специфіку співпраці з різними суб'єктами господарювання, було визначено, що наявна методика аналізу кредитоспроможності потенційних позичальників потребує оптимізації.

Здійснивши порівняльний аналіз структури методик провідних вітчизняних банківських установ («Приватбанк», «Ощадбанк», «Кредобанк», «Укрсиббанк», «Банк Львів»), ми визначили переваги та

недоліки у методичних підходах при оцінці кредитоспроможності позичальника кожного з них.

На ряду з перевагами методики оцінки кредитоспроможності клієнтів АТ АКБ Львів, до яких можна віднести комплексний та поглиблений аналіз фінансового стану позичальника, його психологічного портрета та ділової репутації, підхід, який застосовують кредитні експерти банку, має свої недоліки, а саме - великий обсяг інформації для обробки та небажання деяких позичальників надавати незадекларовану звітність бізнес-діяльності. Таким чином, наявна методика оцінки кредитоспроможності потенційних клієнтів банку потребує вдосконалення.

Результатом вирішення комплексу поставлених завдань магістерської є розробка практичних напрямів вдосконалення механізму кредитного забезпечення підприємницької діяльності, розглянутих як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях, що, на нашу думку, матиме позитивний вплив на діяльності банківської системи країни.

Таким чином у розділі було запропоновано запровадження нової методики аналізу кредитоспроможності позичальників. Методика полягатиме у наступному: максимальний обсяг кредитного навантаження, яке буде прийнятним для потенційного клієнта банку, залежить від поточного рівня боргового навантаження та можливості отримувати стабільний операційний дохід для покриття сплати майбутніх відсотків та тіла за кредитом. Оцінка кредитоспроможності суб'єкта господарювання робитиметься на базі наявних аналітичних даних YouControl, а також висновків з проведеного аналізу боргового навантаження і ринку корпоративного кредитування, щоб встановити рівень оптимальних лімітів у діапазоні 3-5 Net Debt/EBITDA.

Також правлінню кредитної політики АТ АКБ «Львів» пропонується створити дашборд із застосуванням власних параметрів для автоматизованого розрахунку кредитного ліміту.

Для того, щоб показати як можна застосовувати запропоновану методику аналізу кредитоспроможності позичальників, ми здійснили розрахунок кредитного ліміту для позичальника ТОВ “Стиль Плюс”.

Таким чином ми розраховали граничний рівень боргового навантаження для підприємства, який становив 0,25. Аналізуючи отримане значення, можна визначили, що за даних умов функціонування ТОВ “Стиль Плюс”, йому потрібно 0,25 років (3 місяці), щоб погасити всі наявні борги. Наступним кроком ми розраховали обсяг потенційно можливого кредитування для ТОВ “Стиль Плюс” за допомогою запропонованої методики і визначили, що в підприємства є можливість отримати від кредитора позичкові ресурси у обсягах, які не перевищують нормативного ліміту, а саме 1 390, 5 тис. грн.

Застосування наведеної методики автоматизованого аналізу кредитоспроможності позичальників допоможе кредитним менеджерам скоротити час обробки заявки та загалом позитивно вплине на прийняття рішення щодо можливості надання кредиту або навпаки припинення кредитних зв'язків з даним клієнтом.

В ході роботи визначено, що одним із напрямків вдосконалення кредитування суб'єктів господарської діяльності є також розширення асортименту банківських продуктів, яке повинне супроводжуватись одночасним вдосконаленням існуючих.

Основними шляхами розвитку цього напрямку, на нашу думку можуть стати:

- розробка і реалізація нових інструментів, їх адаптація до сучасних умов господарювання, які характеризуються високим рівнем ризику для обох сторін кредитних відносин;

- доповнення наявного асортименту банківських послуг операціями, пов'язаними з придбанням-продажем цінних паперами.

Також покращенню взаємодії банку з клієнтами сприятиме оптимізація роботи банків щодо визначення об'єкта кредитування, розробка дієвих методів кредитування з огляду на особливості джерел формування оборотного капіталу підприємств та впровадження "комбінованих" форми кредитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Трахтенберг І.А. Грошовий обіг і кредит при капіталізмі [Текст] / І.А. Трахтенберг- М.: Контур, 1962.- 324с.
2. Ямпільський М.М. Про трактування кредиту [Текст] / М.М. Ямпільський // Гроші та кредит .-1999 .- № 4. - С. 31. – 43.
3. Шенгер Ю.Є. Нариси радянського кредиту [Текст] / Ю.Є. Шенгер - М.: Госфініздат, 1961. -322с
4. Богачевський М.Б. Основи кредитної справи [Текст] / М.Б. Богачевський - М.: КОМ, 1946.-367с.
5. Іконніков В.С. Фінанси СРСР [Текст]: підручник / В.С. Іконніков - М.: Фінанси і статистика, 1984. - 375с.
6. Бабічева Ю.О. Гроші в економіці сучасного капіталізму [Текст]: монографія / Бабічева Ю.О., Трохова О.В. - М: Спінка. - 1983.-325с.
7. Панова Г.С. Кредитна політика комерційного банку [Текст] / Г. С. Панова- М.: ІКЦ «ДІС», 2007.-352с.
8. Про оподаткування прибутку підприємств» від 28 грудня 1994р. № 784–XIV// Офіційний сайт «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon1.rada.gov.ua.
9. М.М. Ямпольський, Ричаківська В., Табачук Г., Грудзевич Я. Операції комерційних банків: Навч. посібник для студентів економічних спеціальностей. - 4-те вид., випр. - К.; Л.: Алерта; ЛБІ НБУ, 2004. - 500 с.
10. Алексеєв С. Кредити «малому» бізнесу - проблеми та перспективи / С. Алексеєв С. - Режим доступу: <http://bankstatey.com/index.php?newsid=681>.
11. Про активізацію кредитування в Україні: Рішення Ради Національного банку України від 13.12.2017 р. № 59-рд.
12. Марцин В.С. Економічний зміст відносин у сучасній моделі банківського кредитування. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2010. № 1. С. 3–9.

13. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07 грудня 2000 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 5. Ст. 30.
14. Гуцал І.С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України (питання теорії, методики, практики). Львів : ВАТ «БІБЛЬОС», 2001. 244 с.
15. Цивільний кодекс - Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. N 435-IV (435-15), зі змінами та доповненнями.
16. Національний банк і грошово-кредитна політика: підручник / За ред. А. М. Мороза, М. Ф. Пуховкіної. Київ: КНЕУ, 2006. 368 с.
17. Вінник О.М. Господарське право: навчальний посібник. Київ : Правова єдність, 2009. 766 с.
18. Дзюблюк О.В. Комерційні банки в умовах переходу до ринкових відносин / О.В. Дзюблюк. – Тернопіль: “Тернопіль”, 1996. – 140 с
19. Васкіс О.П. Банківська система України: сучасний стан та перспективи розвитку // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2008. №2. – С .77.
20. Орлюк О. П. Банківська система України. Правові засади організації / О. П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 240 с.
21. Вовчак, О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак. – К. : Знання, 2008. – 564 с.
22. Національний банк і грошово-кредитна політика: підручник / За ред. А. М. Мороза, М. Ф. Пуховкіної. Київ: КНЕУ, 2006. 368 с.
23. Івасів, Б.С. Гроші та кредит : Підручник / Івасів, Богдан Степанович; Національний банк України. М-во освіти і науки України. Тернопільська академія народного господарства. - 2-е вид., змін. і допов. - Тернопіль : Карт- бланш, 2005. - 527 с.
24. Терес А.В. Стабілізаційні механізми сучасної грошово-кредитної. Київ: 2012. 212 с.
25. Національний банк і грошово-кредитна політика: підручник / За ред. А.

- М. Мороза, М. Ф. Пуховкіної. Київ: КНЕУ, 2006. 368 с.
26. Банківська система України / В.В. Коваленко, О.Г. Коренєва, К.Ф. Черкашина, О.В. Крухмаль. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». 2010. 187 с.
27. Коваленко В. В. Фінансово-кредитна взаємодія банків і підприємств [Електронний ресурс]. Ефективна економіка. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1918>
28. Власюк Н.І. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – Львів: Магнолія, 2010. – 328с.
29. Цивільний кодекс - Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. N 435-IV (435-15), зі змінами та доповненнями.
30. Курова Т.Г., Костроміна К.О. Оцінка кредитоспроможності клієнта банку за допомогою дискримінантного аналізу. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2014. № 3 (27). С. 113–117.
31. Терещенко О. Нові підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників – юридичних осіб [Текст] / О. Терещенко // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 1 – С. 26-30.
32. Бордюг В.В. Теоретичні основи оцінки кредитоспроможності позичальника банку / В.В. Бордюг // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2008. – № 3. – С. 112-115
33. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. – Київ: КНЕУ. – Остання редакція 20018
34. Лахтіонова Л. А Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія, К.: КНЕУ, 2001. 456 с.
35. Остафіль О. Комплексна оцінка кредитоспроможності позичальника як інструмент управління кредитним ризиком банку / О. Остафіль, М. Рубаха // Формування ринкової економіки в Україні. - 2009. - № 19. – С. 387–396.
36. Офіційний веб-сайт АКБ «Львів» — Режим доступу: <https://www.banklviv.com/finansova-zvitnist/>

37. Статут АТ АКБ «Львів» - Режим доступу: https://www.banklviv.com/wp-content/uploads/2022/01/Statut_AT_AKB_Lviv.pdf
38. Фінансова звітність АКБ «Львів» за 2020 рік — Режим доступу: <https://www.banklviv.com/wp-content/uploads/2021/04/Bank-Lviv-FS-2020-final-UA.pdf>
39. Фінансова звітність АКБ «Львів» за 2019 рік — Режим доступу: https://www.banklviv.com/wp-content/uploads/2020/04/FS_Lviv_ua_2019-final-signed.pdf
40. Фінансова звітність АКБ «Львів» за 2018 рік — Режим доступу: https://www.banklviv.com/wp-content/uploads/2019/04/FS_Lviv_ua_2018-final.pdf
41. Фінансова звітність АКБ «Львів» за 2017 рік — Режим доступу: https://www.banklviv.com/wp-content/uploads/2018/10/FS_Lviv_ua_2017.pdf
42. Бордюг В.В. Теоретичні основи оцінки кредитоспроможності позичальника банку / В.В. Бордюг // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2008. – № 3. – С. 112-115.
43. Офіційний веб-сайт «ПриватБанку» — Режим доступу: <https://privatbank.ua>
44. Офіційний веб-сайт «Ощадбанку» — Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua>
45. Офіційний веб-сайт «Кредобанку» — Режим доступу: <https://kredobank.com.ua/>
46. Офіційний веб-сайт «Укрсиббанку» — Режим доступу: <https://ukrsibbank.com>
47. Ведернікова С. В. Удосконалення кредитних відносин між банками та підприємствами // Економіка та держава 2015. No 2. 77 с.
48. Система YouControl — Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua/contractor/credit-scoring/method/>
49. Про порядок формування та використання банками України резервів

для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] : положення, затверджене постановою Правління НБУ від 25.01.2012 р., №23. – Режим доступу до документу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>

Додаток 1

Додаток 1
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського
обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ	
Товариство з обмеженою відповідальністю "Стиль- Плюс"	за ЄДРПОУ	2022	01 01
Територія Долина	за КАТОТГГ	41733826	
Організаційно- правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	A260601300100994	7
Вид економічної діяльності Виробництво робочого одягу	за КВЕД	240	
Середня кількість працівників, осіб 5		14 12	
Одиниця виміру тис. грн з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон 77500, Івано- Франківська область, Долинський район, м. Долина, вул. Л. Українки, буд. 7	0667798829		

I. Баланс на 31.12.2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	Код за ДКУД	
			1801006	На кінець звітного періоду
I	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000			
первісна вартість	1001			
накопичена амортизація	1002	()	()	
Незавершені капітальні інвестиції	1005			
Основні засоби	1010	14.2	196.5	
первісна вартість	1011	18.9	204.6	
знос	1012	(4.7)	(8.1)	
Довгострокові біологічні активи	1020			
Довгострокові фінансові інвестиції	1030			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	14.2	196.5	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	52.3	55.3	
у тому числі готова продукція	1103			
Поточні біологічні активи	1110			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	164	127.0	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135			
у тому числі з податку на прибуток	1136			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155			
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165		4.8	
Витрати майбутніх періодів	1170			
Інші оборотні активи	1190			
Усього за розділом II	1195	216.3	187.1	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	230.5	383.6	

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2 0	2 0
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	77.1	91.9
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	79.1	93.9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620	48.2	52.2
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.8	3.2
розрахунками зі страхування	1625		20.2
розрахунками з оплати праці	1630		57.9
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	103.2	159.4
Усього за розділом III	1695	151.4	289.7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	230.5	383.6

2. Звіт про фінансові результати
за 2021 р.

Форма № 2- м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	607.2	
Інші операційні доходи	2120	91.3	
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	698.5	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(558.4)	()
Інші операційні витрати	2180	(122.1)	()
Інші витрати	2270	()	()
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(680.5)	()
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	18	
Податок на прибуток	2300	(3.2)	()
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	14.8	

Керівник

(підпис)

ЛУКАНЮК БОГДАН СТЕПАНОВИЧ

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

ЛУКАНЮК БОГДАН СТЕПАНОВИЧ

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатора адміністративно- територіальних одиниць та територій територіальних громад

